

Matiyu

Matiyu Yesu a Fe Xibaru Faɲin

Naxan Sebe

Matiyu Kitabun yireni ito sebei nen ne tonge saxan e nun suulun naɗan Yesu te xanbini kore xonna ma. Mudu maxinla nan yi Matiyo ra Romi kaane xa Yesu a xilima waxatin naxan yi. Matiyo findi Yesu a xarandiina nde nan na. Yesu a taruxun ligaxi nen Matiyo ye xari, a yi a sebe waxati gbete yi.

Matiyo nun Maraka nun Luka Yesu a taruxun yebama fayida kii kedenna nin. Koni Matiyo a gbeen sebei Yahudiyane nan xa. Na nan a liga, a yirena ndee sebe Yahudiyane naxanye famuma dangu siya gbetene ra. A man nabiya fala fonne fe falama dangu bonne ra alogo a xa a yita Yahudiyane ra fa fala Yesu bata nabine birin ma falane rakamali.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yebama, Mariyamaa diina. Yesu xaran wuyaxi ti nen a dunuɗa yi gidini a yamaan xa. A man kabanako wuyaxi liga nen. Matiyo na nan yebama Ningila Yesu kui. Donxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yesu benbane fe

Taruxune Singen 2.3-15 nun Luka 3.23-38

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bansonna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bansonna nde nan yi Dawuda ra.

² Ibrahima nan Isiyaga sɔtɔ. Isiyaga yi Yaxuba sɔtɔ. Yaxuba yi Yuda nun a xunyɛne nun a tadane sɔtɔ.

³ Yuda yi Peresi nun Sera sɔtɔ. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesirɔn sɔtɔ. Xesirɔn yi Rami sɔtɔ.

⁴ Rami yi Aminadabo sɔtɔ. Aminadabo yi Naxason sɔtɔ. Naxason yi Salimon sɔtɔ.

⁵ Salimon nun Raxabi yi Boosu sɔtɔ. Boosu nun Ruti yi Obedi sɔtɔ. Obedi yi Yese sɔtɔ.

⁶ Yese yi Manga Dawuda sɔtɔ.

Dawuda yi Sulemani sɔtɔ. A nga yi findixi Yurayaa naxanla nan na.

⁷ Sulemani yi Robowan sɔtɔ. Robowan yi Abiya sɔtɔ. Abiya yi Asa sɔtɔ.

⁸ Asa yi Yosafati sɔtɔ. Yosafati yi Yehorami sɔtɔ. Yehorami yi Yusiya sɔtɔ.

⁹ Yusiya yi Yotami sɔtɔ. Yotami yi Axasi sɔtɔ. Axasi yi Xesekiya sɔtɔ.

¹⁰ Xesekiya yi Manase sɔtɔ. Manase yi Amɔn sɔtɔ. Amɔn yi Yosiya sɔtɔ.

¹¹ Yosiya yi Yɛkonaya nun a xunyɛne nun a tadane sɔtɔ, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilɔn taani konyiyani.

¹² E siga xanbini Babilɔn taani, Yɛkonaya yi Selatili sɔtɔ. Selatili yi Sorobabeli sɔtɔ.

¹³ Sorobabeli yi Abiyudi sɔtɔ. Abiyudi yi Eliyakimi sɔtɔ. Eliyakimi yi Asori sɔtɔ.

¹⁴ Asori yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Ahimi sɔtɔ. Ahimi yi Eliyudi sɔtɔ.

¹⁵ Eliyudi yi Eleyasari sɔtɔ. Eleyasari yi Matani sɔtɔ. Matani yi Yaxuba sɔtɔ.

¹⁶ Yaxuba yi Yusufu sɔtɔ, Mariyamaa xɛmɛna, naxan Yesu bari, naxan xili “Alaa Muxu Sugandixina.”

¹⁷ Awa, fɔlɔ Iburahima ma, han sa dɔxɔ Dawuda ra, na findi mayixɛtɛ fu nun naanin nan na. Fɔlɔ Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilɔn taani waxatin naxan yi, na fan mayixɛtɛ fu nun naanin. Fɔlɔ e sigan ma Babilɔn taani, sa dɔxɔ Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixɛtɛ fu nun naanin nan na.

Marigi Yesu sɔtɔ fena

Luka 2.1-7

¹⁸ Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xɔn ma nun, koni benun a xa dɔxɔ a xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sarijanxin na.

¹⁹ Tinxin muxun nan yi a xɛmɛn Yusufu ra. A mi yi waxi a xa Mariyama rayagi yamaan yetagi. Nanara, a yi a miri a xa a futun kala luxunni.

²⁰ A yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyeni, a naxa, “Yusufu, Dawuda bɔnsɔnna, i nama gaxu i ya naxanla Mariyama tongɛ, amasɔtɔ a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na.

²¹ A dii xɛmɛn barima nɛn, i yi a xili sa Yesu* amasɔtɔ a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.”

²² Ito birin ligaxi nɛn alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xɔn ma, a na xa kamali.

²³ A naxa,

* **1:21: Yesu** xinla bunna nɛɛn, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

“Sungutun nasɔɓɓin fudikanma nɛn,
a dii xɛmɛn bari.
E yi a xili sa Emanuweli,
na bunna nɛn fa fala, ‘Ala en tagi.’ ”†

²⁴ Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a jaxanla ra.

²⁵ Koni e mi kafu han a yi dii xɛmɛn bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

2

Xɔntɔn tiin naxanye sa keli sogeteden binni

¹ Yesu to sɔɔ Betɛlemi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli sogeteden binni, fa Yerusalɛn taani.

² E muxune maxɔdin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na minɛn yi? Nxu bata a taxamaseri saren to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.”

³ Manga Herode na mɛ waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalɛn kaane birin.

⁴ A yi yamaan saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne xili, a yi e maxɔdin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a xa bari minɛn yi?”*

⁵ E yi a yabi, e naxa, “A barima Betɛlemi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan seɓɛxi, a naxa,

⁶ ‘I tan, Betɛlemi taan Yuda yamanani, taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene yɛ.

† **1:23:** Esayi 7.14 nun 8.8 nun 8.10 fan mato. * **2:4:** A na maxɔdinna tixi nɛn bayo muxune yi Alaa Muxu Sugandixin faan mamɛma bayo nabi fonne waliyiya falane bata yi a fe yita xabu jɛɛ kɛmɛ wuyaxi.

Amasɔtɔ mangana nde kelima nɛn i tan yi naxan Isirayila muxune masuxuma, n ma yamana.’ ”†

⁷ Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxɔdin na saren mini waxatin yetɛɛn ma.

⁸ A yi ɲungun sa e ma siga Betɛlemi taani, a naxa, “Ɛ sa diidina fe yetɛ fen han! Ɛ na a to waxatin naxan yi, ɛ yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.”

⁹ E to mangana falan namɛ, e yi siga. E saren naxan to sogeteden binni a fɔlɔni, e mɔn yi na to, a yi lu e yetɛ ra han a sa ti diidin yiren xun ma.

¹⁰ E to na saren to, e yi sɛwa han!

¹¹ E to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi ra, e yi e sanba seene ramini, e yi xɛmaan nun wusulanna nun mirihi latikɔnɔnna fi a ma.

¹² Ala yi fekolonne rakolon xiyeni, a e nama fa xɛtɛ Manga Herode fɛma. E yi xɛtɛ kira gbɛtɛ xɔn ma e konni.

Yesu sɔtɔ muxune yi e gi

¹³ Fekolonne kelixin na yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, ɛ yi ɛ gi, ɛ siga Misiran yamanani. Ɛ sa lu na han n na falan ti ɛ xa waxatin naxan yi. Amasɔtɔ Herode diidin fenma a faxa xinla nan ma.”

¹⁴ Nayi, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo kɔɛɛn na, e siga Misiran yamanani.

¹⁵ A lu na han Herode yi faxa. Marigin naxan fala nabiin xɔn ma, na yi kamali, a naxa,

† 2:6: Mika 5.1

“N na n ma dii xεμεν xili nen a xa keli Misiran bɔxɔni.”‡

Diine faxa fena

¹⁶ Herode to a kolon a fekolonne bata a mayenden, a bɔɲen yi te kati! A yi yamarin fi, a dii xεμεν naxanye Betelemi taan nun a rabilinna birin yi, naxanye barin munma ɲεε firin sɔtɔ, a ne birin xa faxa. A na waxatin nagidi fekolonne gbee falan nan xɔn.

¹⁷ Nayi, Nabi Yeremi a falan yi kamali, a naxa,

¹⁸ “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani,

Rakeli nan a diine wugama.

A mi tinɲε a xa masabari

amasɔtɔ e birin bata faxa.”§

E xεtε fena keli Misiran yi

¹⁹ Herode faxa waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni Misiran yamanani,

²⁰ a yi a fala, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, i xεtε Isirayila yamanani amasɔtɔ naxanye diidin fenma a faxa feen na, ne bata faxa.”

²¹ Nanara, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo, a xεtε Isirayila yamanani.

²² Koni a mε waxatin naxan yi, a Herode a dii xεμεν Arikelayusi dɔxi a fafe ɲɔxɔni mangan na Yudaya yamanan xun na, Yusufu yi gaxu na yidɔxɔ feen na. Ala mɔn yi a rakolon xiyeni, a yi siga Galile yamanani.

‡ 2:15: Hose 11.1 § 2:18: Yeremi 31.15

²³ A yi sa dɔxɔ taana nde yi naxan xili Nasarɛti. Nabine falane yi rakamali, fa fala, “A xili bama nɛn ‘Nasarɛti kaana.’ ”

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Yoni Marafu Tiin yi fa na waxatini a kawandin ba fɔlɔ tonbonni Yudaya yamanani.

² A naxa, “Ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi, amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso!”

³ Nabi Esayi yi a tan nan ma fe falama, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, naxan a falama, ‘Ɛ kirani tɔn Marigin yɛɛ ra, ɛ kirane matinxin a xa!’ ”*

⁴ Nɔgɔmɛ xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma. A yi tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na.

⁵ Yamaan yi lu fɛ a fɛma keli Yerusalɛn nun Yudaya yamanan nun Yurudɛn baan nabilinna birin yi.

⁶ E yi e ti e yulubine ra, a yi e rafu Yurudɛn baani e tubi xɪnla ma Ala ma.

⁷ Yoni to Farisi muxunɛ† nun Saduse muxun‡

* **3:3:** Esayi 40.3 † **3:7: Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyann bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. ‡ **3:7: Saduse muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lan mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani.

wuyaxi to fε a fεma, a xa e rafu igeni, Yoni yi a fala e xa, a naxa, “E tan sari bɔnsɔnne! Nde ε rakolonxi, ε xa ε gi Alaa xɔlɔn bun ma?”

⁸ E kewanle xa a yita fa fala ε bata ε xun xanbi so ε hakene yi.

⁹ E nama ε miri fa fala ε benban nan Iburahima ra. N xa a fala ε xa, Ala nɔε gɛmɛni itoe finde nen Iburahima bɔnsɔnne ra!

¹⁰ Bunbin bata yitɔn wudi salenne sεge feen na. Wudin naxan mi bogi faji tima, na sεgema nen, a woli tɛeni.

¹¹ N tan ε rafuma igeni ε tubi xinla nan ma Ala ma. Koni naxan sɛnbɛn gbo n tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi nɔε naxan ma sankidi fulunje yati. Na ε rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun tɛen nin.

¹² A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nen tɛε tutareni!”

Yesu rafu fena igeni

Maraka 1.9-11, Luka 3.21-22, Yoni 1.32-34

¹³ Na waxatini Yesu yi keli Galile yamanani, a siga Yoni fεma Yuruden baani, alogo Yoni xa a rafu igeni.

¹⁴ Koni Yoni yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa n tan nafu, koni i bata fa n tan fεma.”

¹⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasɔɔ a lan nen en xa fe tinxinxine birin nakamali.” Nanara, Yoni yi tin.

¹⁶ Yesu to rafu, a keli igeni nen tun, kore xɔnna dɛen yi rabi a xa, a yi Alaa Nii Sarijanxin to gode ganba sawurani, a dɔxɔ a ma.

¹⁷ Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan ito ra naxan bata n kenɛn ki faji.”

4

Setana yi kata Yesu ratantandeni
Maraka 1.12-13, Luka 4.1-13

¹ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na.

² Yesu yi soge tonge naanin kœ tonge naanin ti sunni, a mi donse don, sunna yi a suxu.*

³ Maratantan tiin yi fa Yesu fema, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, a fala gemeni itoe xa, e xa maxete burun na.”

⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na fo Ala falan naxanye birin tima.’† ”

⁵ Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Sarijanxini,‡ a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi.

⁶ A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, tugan, amasoto a sebexi Kitabun kui, a naxa,
 ‘Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi.

E yi i tongo, alogo i nama i sanna din gemε yo ra.’§

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “A mon sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

* **4:2:** Na waxatini, muxun na yi **sunna suxu**, a mi yi donseen donma hali kœen na. Waxatina nde yi, e mon yi a jɛnige e nama igen fan min hali kœen na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:5:** Yerusalen nan xili **Taa Sarijanxina** bayo a rasarijanxi Ala xa. Na feen sebexi Yaburin 87.1-3 kui. § **4:6:** Yaburi 91.11-12 * **4:7:** Sariyane 6.16

⁸ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana mən yi a tongo, a siga a ra geya gbeen fari, a dunuḡa man-gayane nun a binyene birin yita a ra.

⁹ Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nən.”

¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasəto a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’† ”

¹¹ Nayi, Yinna Manga Setana yi keli Yesu fɛma. Malekane yi fa a mali.

Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile yi

Maraka 1.14-15, Luka 4.14-15

¹² Yesu a mɛ waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kasoon na, a siga Galile yamanani.

¹³ A mi fa dɔxɔ Nasarɛti taani sɔnɔn, a sa dɔxɔ Kapɛrunan taani Galile daraan dɛ Sabulon nun Nafatali bɔxɔni.

¹⁴ A na ligaxi nən, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁵ “Sabulon kaan nun Nafatali kaan naxanye baan binni, Yurudɛn baan dɛ, siya gbɛtɛne gbeen Galile naxan na,

¹⁶ yamaan naxan dɔxi dimini, ne bata kɛnɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi sayaan dimini, kɛnɛnna bata mini ne ma!”‡

¹⁷ Na waxatini, Yesu yi kawandin ba fɔlɔ, a naxa, “ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi! Amasəto Ariyanna Mangayaan bata maso.”

Yesu yi muxu naanin xili

Maraka 1.16-20, Luka 5.1-11

† **4:10:** Sariyane 6.13 ‡ **4:16:** Esayi 8.23 han 9.1

¹⁸ Yesu sigan tima Galile Daraan dεxɔn ma wax-atin naxan yi, a yi ngaxakedenma firin to. Yεxε suxun nan yi e ra. Simɔn naxan xili Piyeri§ e nun a ngaxakedenma, Andire, e yi yεxε suxuni yalaan na darani.

¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n fɔxɔ ra. N xa ε findi muxu fenne ra Ala xa alo ε yεxεn suxuma kii naxan yi.”

²⁰ E yi e yalane sa mafuren! E bira a fɔxɔ ra.

²¹ A sigaxin yεεn na ndedi, a yi ngaxakedenma firin gbεtεye to, Yaki nun Yoni, Sebede a dii xεmεne. E nun e fafe yi e yalane yitɔnma kunkin kui. Yesu yi e xili.

²² E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi yamaan mali

Luka 6.17-19

²³ Yesu yi siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Faɓin kawandin ba e xa, a yi yamaan furetɔne rakendεya furen sifan birin ma.

²⁴ Muxune yi na feen xibarun mε Siriya yamanan birin yi. Yamaan yi fa furetɔn sifan birin nun tɔrɔ muxune ra e nun ɓinan ɓaxin yi naxanye fɔxɔ ra e nun gan furetɔne nun lεbutenne. Yesu yi ne birin nakendεya.

²⁵ Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalen nun Yudaya nun Yuruden baan kidi ma.

5

Yesu yi kawandin ba geyaan fari

§ 4:18: Muxune mɔn Piyeri ma a Pita.

¹ Yesu to yama gbeen to, a te a sa dɔxɔ geyaan fari. A xarandiine yi fa a fema.

² A yi e xaran fɔlɔ.

Sɛwa gbeena fe

Luka 6.20-23

³ A naxa, “Sɛwan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nɛn.

⁴ Sɛwan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madɛndɛnma nɛn.

⁵ Sɛwan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo bɔxɔn findima nɛn ne kɛɛn na.

⁶ Sɛwan na kanne xa, tinxinna xɔnla naxanye suxuma alo kamen nun min xɔnla, bayo ne wasama nɛn.

⁷ Sɛwan na kanne xa, naxanye kininkininma, bayo Ala kininkininma nɛn ne fan ma.

⁸ Sɛwan na kanne xa, naxanye bɔɲɛn sariɲanxi, bayo ne Ala toma nɛn.

⁹ Sɛwan na kanne xa, naxanye bɔɲɛ xunbenla rasoma, Ala ne xilima nɛn a a diine.

¹⁰ Sɛwan na kanne xa, naxanye bɛsɛnxɔnxi e tinxinyana fe ra, bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nɛn.”

¹¹ “Yamaan na ɛ konbi, e yi ɛ bɛsɛnxɔnya, e yi fala ɲaxin sifan birin ti ɛ xili ma n tan ma fe ra, sɛwana ɛ tan xa nayi.

12 Ε σεωα, ε ηαξαν, αμασῶτῶ barayi gbeen na-maraxi ε xa ariyanna yi. Amasῶτῶ e nabine fan beεηxῶnya na kii nin xabu a fῶlῶni.”

Fῶxῶn nun keηenna fe

Maraka 9.50, 4.21, Luka 14.34-35, 8.16

13 Yesu naxa, “Ε luxi ηen alo fῶxῶna dunuηa muxune birin xa. Koni xa fῶxῶn μεxεμεxεηenna ba ayi, a fa ramεxεμεxεηenna nanse ra nayi? A tῶnῶ mi fa na fῶ a woli ayi, yamaan yi a yibodon.

14 Ε luxi ηen alo keηenna dunuηa muxune birin xa. Taan naxan tixi geyaan fari, na mi luxuηε.

15 Muxu yo mi lenpun nadεγεε, a a raso deben bun ma. Koni fῶ lenpun xa dῶxῶ seen nan fari. Nanara, a keηenna fiye banxi kui kaane birin ma.

16 A na kii nin, ε keηenna xa yanban yamaan yetagi alogo e xa ε wali fajine to, e yi ε Fafe Ala binya ariyanna yi.”

Musaa Sariyana

17 Yesu naxa, “Ε nama ε miri fa fala n bata fa Sariya Kitabun nun nabine kitabune kaladeni. N mi faxi e kaladeni fῶ e rakamalideni.

18 N xa ηῶndin fala ε xa, fanni kore xῶnna nun bῶxῶ xῶnna daxi, sese mi be Sariya Kitabun na hali seβenla yiredi keden pe han feen birin yi kamali.

19 Nanara, naxan na yamarini ito nde keden kala hali a xurun ki yo ki, a bonne xaran na ma, na kanna yatema muxudin nan na Ariyanna Mangayani. Koni naxan sariyani itoe suxuma, a bonne xaran ne ma, na kanna findima ηen muxu gbeen na Ariyanna Mangayani.

²⁰ N xa ꝑəndin fala ε xa, xa ε tinxinyaan mi dangu sariya karaməxəne nun Farisi muxune tinxinyaan na, ε mi soε Ariyanna Mangayani mumε!”

Yesu a falana xələna fe yi

²¹ Yesu naxa, “E bata a mε a Ala bata yi a fala en benbane xa, a naxa, ‘I nama faxan ti. Naxan na muxun faxa, na kitima nεn.’* ”

²² Koni n tan a falama ε xa iki, naxan na xələ a ngaxakedenna ma, na kitima nεn. Naxan na a ngaxakedenna konbi, kitisa yamaan na makitima nεn. Naxan na a fala fa fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna lan yahannama tεεn nin.

²³ Nanara, i nεma i ya kiseen nalima Ala ma waxatin naxan yi saraxa ganden yεtagi, a na rəbira i ma fa fala i ngaxakedenna xələxi i ma,

²⁴ i ya kiseen lu saraxa ganden yεtagi singen. I siga xulεn, i sa ε nun i ngaxakedenna tagini tən. Na xanbi ra, i yi i ya kiseen fi Ala ma.”

²⁵ “Xa i yεngεfaan sigama i ra i kitideni, ε nεma kira yi, i xa kata i na feen ꝑan ε tagi sinma alogo a nama i so kitisaan yii. Na fan yi i so doma kanne yii. Ne fan yi i sa kasoon na.

²⁶ N xa ꝑəndin fala i xa, nayi, i mi keλε na mumε, fə i yanginna birin fi!”

Yesu a maxadina yalunyaana fe yi

²⁷ Yesu naxa, “E bata yi a mε nun a Ala bata yi a fala, a naxa, ‘I nama yalunyaan liga.’† ”

²⁸ Koni n tan a falama ε xa, naxan na ꝑaxanla mato han a kunfa a ma, na kanna bata yelin yalunyaan lige a bəꝑeni.

* **5:21:** Xəɾəyaan 20.13 e nun Sariyane 5.17 † **5:27:** Xəɾəyaan 20.14 e nun Sariyane 5.18

29 Xa i yiifari ma yεen nan i birε yulubini, a ba na, i yi a woli ayi. Amasɔtɔ i fatin yirena nde halagixin fisa dangu i gbinding birin soon na yahannama yi.

30 Xa i yiifari ma yiin nan i birε yulubini, a sεge a ra, i yi a woli ayi. I yii kedenna sεgeixin fisa dangu i gbinding birin soon na yahannama yi.”

Futu kala feen maxadina

Matiyu 19.9, Maraka 10.11-12, Luka 16.18

31 Yesu naxa, “E yi a falama nun, e naxa, ‘Naxan yo nεma a naxanla bejinne, a xa futu kala kedin so a yii.’‡

32 Koni n tan a falama iki, xa muxuna a naxanla bejin, naxanla mi yalunya ligaxi, a bata a naxanla ti yalunyaan ma nayi, § bayo xa xεme gbete a futu, na bata yalunyaan liga a xɔn ma.”

Kɔlɔna fe maxadina

33 Yesu naxa, “E mɔn bata yi a mε nun, a a fala nen en benbane xa, a i na i kɔlɔ Marigini, fɔ i xa a rakamali.*

34 Koni n na a falama ε xa iki, ε nama ε kɔlɔ ariyanna yi amasɔtɔ Ala mangaya gbeden menni.†

35 E nama ε kɔlɔ dunuɔa ra amasɔtɔ Ala san tiden na a ra. E nama ε kɔlɔ Yerusalen taani amasɔtɔ Manga gbeena taan nan na ra.

‡ 5:31: Sariyane 24.1 § 5:32: **A bata a naxanla tiyalunyaan ma.** Bayo a naxanla nan mɔn a ra Ala yεe ra yi bayo a futun kala xun mi yi na Ala yεe ra yi. * 5:33: Saraxaraline 19.12 e nun Yatene 30.3 e nun Sariyane 23.22-24 † 5:34: A mi **kɔlɔna** fe falama be lan wulen gbansanna ma. Koni hali nɔndin na a ra, Yesu naxa, i nama i kɔlɔ. Xa muxun dari feen nan nɔndi falan na, muxune lama a falan na nen hali a mi a kɔlɔ.

³⁶ Э nama ε kəɫɔ ε xunna ra amasətɔ hali ε xun sεxε kedenna, ε mi nɔε a fɔrε hanma ε yi a fixa.

³⁷ Koni i ya falan xa findi ‘Ɔn,’ hanma ‘Ɔn-εn’ tun! Xa i nde sa na fari, na kelixi Fe Naxin Kanna nin.”

Inama i gbeen jɔxɔ

Luka 6.29,30

³⁸ Yesu naxa, “Э бата yi a mε nun fa fala, ‘Yεεn jɔxɔn xa fi yεεn na, jinna jɔxɔn xa fi jinna ra.’‡

³⁹ Koni n tan a falama iki, i nama i kankan muxu jaxin yεε ra. Naxan na i dεεn fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa.

⁴⁰ Xa muxuna nde waxi i kiti feni i ya doma bun birana fe ra, tin a xa i ya doma gbeen fan tongo.

⁴¹ Xa muxu yo i karahan i xa goronna maxali kilo kedenni, i tan xa a findi kilo firinna ra.

⁴² Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde wa i doli feni sena nde yi, i nama tondi.”

Iyaxune xanu

Luka 6.27-28, 32-36

⁴³ Yesu naxa, “Э бата yi a mε nun fa fala, ‘I adamadi boden xanu, i yi i yaxune rapaxu.’§

⁴⁴ Koni n tan a falama ε xa iki, ε xa ε yaxune xanu. Naxanye ε bεsεnxɔnyama, ε xa Ala maxandi ne xa.

⁴⁵ Nanara, ε ligama nεn alo ε Fafe Ala naxan ariyanna yi. Amasətɔ a sogen natema muxu fajine nun muxu jaxine nan xa. Amasətɔ tinxin muxun nun tinxintarena, Ala tulen nafama ne birin xa.

‡ **5:38:** Xɔrɔyaan 21.23-25 e nun Saraxaraline 24.19-20 e nun Sariyane 19.21 § **5:43:** Saraxaraline 19.18

⁴⁶ Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin sɔtɔma nayi di? Hali mudu maxinle fan na ligama!

⁴⁷ Xa ε ε ngaxakedenne nan tun xɔntɔn, ε nanfe ligaxi nayi naxan dangu bonne gbeen na? Amasɔtɔ hali dɛnkɛɛyatarene na ɲɔxɔnna ligama.

⁴⁸ Nanara, ε lu fetareyani alo fε mi ε Fafe Ala ra kii naxan yi naxan ariyanna yi.”

6

Xaranna Ala kiseene fe ra

¹ Yesu naxa, “Ɛ a liga ε yeren ma, ε nama ε wali faɲine kɛ yamaan yɛtagi alogo e xa ε to. Xa ε na liga, ε mi barayin sɔtɔma ε Fafe Ala ra ariyanna yi.

² Nanara, xa i yiigelitɔne kima, i nama xɔtaan fe i yεε ra a ralideni alo nafigine a ligama kii naxan yi salide banxine nun taa tagine yi alogo yamaan xa e matɔxɔ. N xa ɲɔndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sɔtɛ yamaan yii.

³ Koni xa i yiigelitɔne kima, hali i kɔmɛnna nama a kolon i yiifanna naxan ligama

⁴ alogo i ya hinan wanla xa raba suturani. Nayi, i Fafe Ala naxan i toma suturani, na i barayima nɛn.”

Xaranna Ala maxandin ma

Luka 11.2-4

⁵ Yesu naxa, “Ɛ nɛma Ala maxandɛ, ε nama a liga alo nafigine. Amasɔtɔ a rafan e ma, e xa ti salide banxine nun taa tagine yi, e yi sali alogo yamaan xa e to. N xa ɲɔndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sɔtɛ yamaan yii.

⁶ Koni i tan nεma Ala maxandε, so i ya banxini, i dεen nagali, i yi i Fafe Ala maxandi i mi naxan toma. Nayi, i Fafe Ala naxan wundo yi feene toma, na i barayima nεn.”

⁷ Yesu naxa, “ε nama lu xεte fala fuyanne ma tun Ala maxandini alo dεnkεleyatarene. Amasɔtɔ e mirima a ma fa fala e na falan nawuya ayi Ala e xuiin namεma na nin.

⁸ ε nama liga alo ne, bayo ε Fafe Ala ε makone kolon benun ε xa a maxandi.

⁹ Awa, ε Ala maxandima ikiini, ε naxa, ‘Nxu Fafe naxan kore xɔnna ma, i xinla xa sarijan.

¹⁰ I ya Mangayaan xa fa, i sagoon xa liga dunuɲa yi alo a ligama kore xɔnna ma kii naxan yi.

¹¹ I nxɔ to balon fi nxu ma.

¹² I nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan nxu hake tongone mafeluma kii naxan yi.

¹³ I nama tin nxu xa bira tantanni fɔ i nxu rakisi fe ɲaxin ma.’ ”

¹⁴ “Amasɔtɔ xa ε ε hake tongone mafelu, ε Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε mafeluma nεn.

¹⁵ Koni xa ε mi ne mafelu e hake ne ra, ε Fafe Ala fan mi ε mafeluyε ε yulubine ra.”

Sun suxu feen xaranna

¹⁶ Yesu naxa, “ε nεma sunni, ε nama ε yεtagini tɔɲɔn alo nafigine e yεtagine yixidima kii naxan yi alogo yamaan xa a kolon a e sunni. N xa ɲɔndin fala ε xa, ne bata yelin e saranna sɔte yamaan yii.

¹⁷ I tan nεma sunna suxuma, i yεtagin maxa, i yi i xunni tɔn

18 alogo yamaan nama a kolon fa fala i sunni fɔ i Fafe Ala i mi naxan toma, na a kolonma nɛn. I Fafe Ala naxan wundo feene toma, na i barayima nɛn.”

Ariyanna nafunla fe

Luka 12.33,34

19 Yesu naxa, “Ɛ nama ɛ nafunle ramara dunɔɔɔnani ito yi ɛ banxine kui, xɔrinxɔrinna nun melimɛnle a kalama dɛnaxan yi. Muɔadene fan soma nɛn, e yi a muɔa.

20 Koni ɛ xa nafunla ramara ariyanna yi, xɔrinxɔrinna nun melimɛnle mi a kalɛ dɛnaxan yi, muɔadene fan mi soɛ na, e a muɔa

21 bayo i ya nafunla dɛnaxan yi, i xaxinla fan mɛnna nin.”

Fati bɛndɛn gbee kɛnɛnna a fe

Luka 11.34-36

22 Yesu naxa, “Muxun yɛɛn luxi nɛn alo lɛnpuna a fati bɛndɛn xa.* Xa i yɛɛn kɛndɛ, i fatin birin luma nɛn kɛnɛnni.

23 Koni xa i yɛɛn kala, i fatin birin luma nɛn dimini. Nayi, kɛnɛnna naxan i yi, xa na bata findi dimin na, na dimin gboma ayi nɛn.”

Ala nun nafunla fe

Luka 16.13, 12.22-31

24 Yesu naxa, “Muxu yo mi nɔɛ walɛ kari firinna xa sanɔa ma kedenni. Amasɔtɔ a kedenna rapaxuma nɛn, a kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nɛn, a yi bonna rayelefu. Ɛ mi nɔɛ wanla kɛ Ala nun nafunla xa sanɔa ma kedenni.”

* **6:22: alo lɛnpuna:** Sandani ito kui, i nɔɛ i yɛɛn tiye nɛn se fajin na hanma a kobina. Xa i yɛɛn tixi se fajin na, na findima nɛn kɛnɛnna ra i xa.

²⁵ “Nanara, n na a falama ε xa, ε nama kɔntɔfili ε dunuɲa yi gidina fe ra, ε naxan donma hanma ε naxan minma hanma ε ε maxidima naxan yi. Niin mi dangu donseen na ba? Fati bɛndɛn mi dangu dugin na ba?

²⁶ Ε xɔline mato, e mi se sima, e mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni ε Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. Ε mi fisa xɔline xa ba?

²⁷ Ε tan nde nɔɛ waxatidi sɛ ε yetɛ siine fari ε xaminna ma ba?

²⁸ Ε xaminma dugina fe ra nanfera? Ε wudi fuge faɲine gbo kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yetɛ xa,

²⁹ anu n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔrɔn birin yi, a mi a yetɛ marabɛri ba alo e tan nde.

³⁰ Ala nan sɛxɛne marabɛri bama naxanye solima to, tila e gan, e ɲan fefe! A mi ε marabɛri bɛ dangu ne ra ba? Ε dɛnkɛɣyaan xurun.”

³¹ “Nanara, ε nama xamin fa fala, ‘En balon sɔtɔma di?’ hanma ‘En na igen sɔtɔma di?’ hanma ‘En dugin sɔtɔma di?’

³² Amasɔtɔ dɛnkɛɣyatarene seni itoe birin fenma. Koni ε Fafe naxan ariyanna yi, na ε makoon kolon.

³³ Koni ε Alaa Mangayaan fen singen e nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin soma ε yii nɛn.

³⁴ Nanara, ε nama xamin tila tɔrɔna fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasɔtɔ lɔxɔn birin nun a tɔrɔn na a ra.”

*Ɛ nama bonne yalagi**Luka 6.37-38, 41-42*

¹ Yesu naxa, “Ɛ nama Ɛ yete findi Ɛ adamadi boden kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama Ɛ fan makiti.

² Bayo Ɛ na bonne kewanle makiti kii naxan yi, Ala Ɛ fan makitima na kii nin. Ɛ ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na nan yatema Ɛ xa.

³ Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeen xon, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeen xon, i mi na toma?

⁴ I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Tin, n xa jamadin ba i yeen xon ma,’ koni gbindonna i tan yeen xon ma.

⁵ I tan nafigina! Gbindonna ba i yete yeen xon ma singen, na xanbi ra, i nae na jamadin toe nen, i yi a ba i adamadi boden yeen xon ma.”

⁶ “Ɛ nama se sarijanxin sa barene bun.* Ɛ nama Ɛ boxo bun nafunla woli xosene bun ma.† Xa i na liga xosene e yibodonma nen, barene yi xaje Ɛ ma, e yi Ɛ xin.”

*Ala maxandina fe**Luka 11.9-13*

⁷ “Ɛ seen maxodin, Ɛ a sotoma nen. Ɛ seen fen, Ɛ a toma nen. Ɛ deen konkon, a rabima Ɛ xa nen.

⁸ Amasoto naxan yo na seen maxodin, na a sotoma nen. Naxan na seen fen, na a toma nen. Naxan na deen konkon, a rabima a xa nen.

* **7:6: barene:** Yanyina nde, sandani ito bunna nen, fa fala i lan i xa muxune kawandi naxanye nae e tuli matiye i ra. † **7:6: boxo bun nafunla:** Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma foxo ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “perili.”

⁹ Muxuna nde ε ye ba, naxan ma diin burun maxɔdinma a ra, a γεμεν so a yii?

¹⁰ Hanma a na yeχεν maxɔdin a ra, a saɓin so a yii?

¹¹ Hali ε to findixi muxu ɓaxine ra, ε a kolon fa fala a lan nen, ε xa se faɓin so ε diine yii. E fahi fa, ε Fafe naxan ariyanna yi, na se faɓine soma a maxandi muxune yii kii naxan yi!”

¹² “Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxi muxune xa feen naxanye raba i xa, na ɓaxɔnna liga bonne xa.”

De xurina fe

Luka 13.24

¹³ “E so de xurin na, amasoƙo kiraan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so deen nagbo. Muxu wuyaxi soma nen menni.

¹⁴ Kiraan naxan sigama habadan nii rakisini, na yisiga raxɔɓ, a deen mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.”

Wudin nun a bogina fe

Luka 6.43-44

¹⁵ “E a liga ε yeren ma wule nabine fe yi. E nema fama e xuruxi alo yeχεεna, koni e kui feen luxi nen alo kanko xajene.

¹⁶ E ne kolonma e kewanle nan xɔn. I manpa bogin bolonɓe tansinna kɔe ra ba? I xɔde bogin bolonɓe wudi majalixin kɔe ra ba?

¹⁷ Wudi faɓin bogi faɓin nan tima. Wudi ɓaxin bogi ɓaxin nan tima.‡

‡ **7:17: bogina:** Sanda sifani ito kui, bogi faɓin findixi kewali faɓin nan na.

18 Wudi fajin mi bogi jaxin tima. Wudi jaxin mi bogi fajin tima.

19 Wudin naxan mi bogi fajin tima, na segeɓa neɓ, a gan.

20 Nba, ε wule nabine kolonma e kewanle xɔn ma na kii nin.”

Ala xuiin suxutare muxune fe

Luka 13.25-27

21 “Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin mi soma Ariyanna Mangayani fɔ naxanye n Fafe Ala sagoon ligama.

22 Nanara, na lɔxɔn§ na a li, muxu wuyaxi a falama neɓ, e naxa, ‘Marigina, Marigina! Nxu bata yi nabiya falane ti i xinli nun, nxu jinanne kedi i xinli, nxu kabanako fe wuyaxi liga i xinli!’

23 Nba, n na a falama e xa neɓ, n naxa, ‘N mi ε kolon mume! E tan fe jaxi rabane, ε keli n feɓa!’ ”

Banxi ti firinne fe

Luka 6.47-49

24 “Awa, muxun naxan birin n ma falane ramɓma, e yi e suxu, ne luxi neɓ alo xeme xaxili-maan naxan a banxin ti fanyen fari.

25 Tulen fa waxatin naxan yi, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari.

26 Muxun naxanye birin n ma falane ramɓma koni e mi e suxuma, ne luxi neɓ alo xaxilitaren naxan a banxin ti meɓneɓsinna fari.

27 Tulen faxina, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira kii jaxini!”

§ 7:22: **Na lɔxɔn** nɔε finde kitisa lɔxɔn nan na waxati rajanni.

Yesu senbena fe

²⁸ Yesu yelinxina falane birin tiye, yamaan yi kabε a xaran ti kiin ma.

²⁹ A tan mi luxi alo e sariya karamoxone kii naxan yi, Yesu yi xaranna tima Ala senben nin.

8*Yesu yi dogonfontɔɔn nakendeya**Maraka 1.40-45, Luka 5.12-16*

¹ Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra.

² Awa, dogonfontɔɔn yi fa a fema, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nε n nakendeyε nen.”

³ Yesu yi a yiin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya.” Dogonfontɔɔn yi kendeya mafuren.

⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa sariyan saraxan naxan yamarixi, i na ba. Na finde nen sereyaan na e xa.”*

*Sofa kuntigina walikεen nakendeya fena**Luka 7.1-10*

* **8:4: dogonfontɔɔna:** Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbεε mi yi a yiin dinje dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kanna sarijana kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

5 Yesu so Kapɛrunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan kɛmɛ kuntigin yi fa a fɛma, a yi a mafan, a naxa,

6 “N fafe, n ma walikɛɛn furaxina n konni, hali a mi nɔɛ a mamaxɛ. A tɔrɔxi kati!”

7 Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakɛndɛya.”

8 Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikɛɛn kɛndɛyama nɛn.

9 N fan kuntigina nde nan ma nɔ bun, sofone n fan bun. N na a falɛ na ndee xa nɛn, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbɛtɛ xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”†

10 Yesu na mɛ waxatin naxan yi, a kabɛ. Muxun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N xa nɔndin fala ɛ xa, n munma dɛnkɛlɛyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi.

11 N xa a fala ɛ xa, muxu wuyaxi fama nɛn sa keli sogeteden nun sogegodode binni, e yi fa dɔxɔ Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba fɛma Ariyanna Mangayani.‡

12 Koni naxanye yi lan nun e xa so Ariyanna Mangayani,§ ne raminima nɛn tanden ma dimini, wugan nun nɔn naxinna dɛnaxan yi.”

† **8:9:** Xɛmɛni ito yi laxi a ra fa fala sɛnbɛn Yesu yii daala xun na alo sɛnbɛna a tan sofa kuntigin yii a sofone xun na kii naxan yi. Xɛmɛn misaala nan tongoxi a yetɛ dunuɲa yi gidin kiin ma alogo a xa a yita fa fala Yesu yi nɔɛ a walikɛɛn nakɛndɛyɛ nɛn a sɛnbɛn na hali a gbɛndin mi siga. ‡ **8:11:** A bunna nɛɛn fa fala siya gbɛtene fan kisin sɔtɔma nɛn hali ba Yahudiyane ra. § **8:12:** Yanyina nde, na lanxi Isirayila kaane nan ma.

¹³ Yesu yi a fala kuntigin xa, a naxa, “Siga, a ligama i xa nen alo i denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” Kuntigina walikεen yi kendeɣa na waxatin yeteni.

*Yesu yi muxu wuyaxi rakendeɣa
Maraka 1.29-34, Luka 4.38-41*

¹⁴ Yesu yi siga Piyeri* konni, a yi a bitan gilɛn furaxin li saxi a konni a fatin wolonxi a ma.

¹⁵ Yesu yi naxanla yiin suxu, fati mawolonna yi a bejin, a keli, a ti, a wali fɔɔ a xa.

¹⁶ Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu wuyaxi ra Yesu fema yinna naxine yi naxanye fɔxɔ ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xɔn, a furetɔne birin nakendeɣa.

¹⁷ A na liga nen, alogo Nabi Esayi naxan fala, a na xa kamali, a naxa, “A en ma tɔrɔne nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari.”†

*Birana Yesu fɔxɔ ra
Luka 9.57-62*

¹⁸ Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode fɔxɔn na.

¹⁹ Sariya karamɔxɔna nde yi fa a fema, a naxa, “Karamɔxɔ, i siga dede, n sigε i fɔxɔ ra.”

²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xɔline yi e tɛen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xεmɛn yii.”

²¹ A fɔxɔrabirana nde yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

* **8:14:** Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. † **8:17:** Esayi 53.4

22 Yesu yi a yabi, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun.”‡

Yesu yi foye gbeen nati

Maraka 4.35-41, Luka 8.22-25

23 Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a xarandiine yi siga a fɔxɔ ra.

24 E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen mɔrɔnne§ yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima.

25 Xarandiine yi siga a fɛma, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, “Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra.”

26 Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ gaxuma nanfera? Ɛ denkelɛyaan mi gbo mumɛ!” Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige mɔrɔnne yamari, e yi e raxara.

27 Muxune birin yi kabɛ, e naxa, “Muxu sifan mundun ito ra? Hali foyen nun igen mɔrɔnne a falan suxuma!”

Yesu yi muxu firin nakɛndɛya yinnane naxan fɔxɔ ra

Maraka 5.1-20, Luka 8.26-39

28 Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fɔxɔn na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi kelixi bilingan yireni, yinna ɲaxine yi e fɔxɔ ra. E yi xarɛ kati! Muxu yo mi yi suse sigan tiyɛ na kiraan xɔn.

29 Yinnane yi e rasɔnxɔ e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛna, i nanse fenma nxu fɛma? I faxi nxu ɲaxankataden nin ba benun waxatin xa a li?”

30 Xɔsɛ kuru gbeen yi e dɛgema na dɛxɔn ma nun.

‡ **8:22:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisin sɔtɔxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. § **8:24:** *Igen mɔrɔnne:* alo foyen na so igeni.

³¹ Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Xa i nxu kedima, nxu rasiga xɔsɛ kuruni ito yi.”

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga.” Nayi, e sa so na xɔsɛ kuruni. Xɔsɛ kurun yi godɔ e giyɛ geyaan ma, e sa faxa darani.

³³ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanma, ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna ɲaxine yi naxanye fɔxɔ ra.

³⁴ Na ma, taa yi kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani.

9

Yesu yi lɛbutɛnna rakɛndɛya

Maraka 2.1-12, Luka 5.17-26

¹ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani.

² Muxuna ndee yi fa xɛmɛ lɛbutɛnna nde ra a fɛma, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e dɛnkɛleyaan to, a yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “N ma diina, i bɔɲɛn xa sa, i yulubine bata xafari.”

³ Sariya karamɔxɔna ndee yi e miri, e naxa, “Xɛmɛni ito Ala rayelefuma!”*

⁴ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, “Ɛ mirima fe ɲaxi sifani itoe ma nanfera?”

⁵ Mundun fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata xafari’ hanma, ‘Keli, i sigan ti?’

* **9:3: Ala rayelefuna:** Karamɔxɔne na falaxi nɛn bayo Yesu bata falan ti alo Ala nan yi a tan na, a naxa, “i yulubine bata xafari” anu, Ala nan yulubine xafarima.

⁶ N na a yitama ε ra nɛn nayi fa fala sɛnbɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuɲa yi, n muxune mafelu e yulubine ra.” A yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

⁷ Xɛmɛn yi keli, a siga a konni.

⁸ Yamaan to na to, e gaxu, e yi Ala tantun amasɔtɔ a bata na sɛnbɛ sifan fi muxune ma.

Yesu yi Matiyu xili

Maraka 2.13-17, Luka 5.27-32

⁹ Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiyu, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” Matiyu yi keli, a bira a fɔxɔ ra.

¹⁰ Yesu yi a dɛgema Matiyu a banxini waxatin naxan yi, mudu maxili wuyaxi nun hake kan wuyaxi yi fa, e dɔxɔ Yesu nun a xarandiine fɛma e dɛgedeni.

¹¹ Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, “Ɛ karamɔxɔn nun mudu maxinle nun hake kanne e dɛgema e bode xɔn ma nanfera?”

¹² Yesu yi e xuiin mɛ, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kɛndɛ, na mako mi seribaan ma fɔ furetɔne.

¹³ Ɛ siga, ε sa Kitabuna falani ito bunna fɛsɛfɛsɛ, a naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’† Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fɔ hake kanne.”

Maxɔdinna sun suxu feen ma

Maraka 2.18-22, Luka 5.33-39

¹⁴ Yoni a xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan nun Farisi muxune

† 9:13: Hose 6.6

sunna suxuma, koni nanfera i ya xarandiine mi sunna suxuma?”

¹⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma ɲaxalandi tiine fɛma waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba?‡ Koni waxatina nde fama ɲaxalandi kanna bama nɛn e yɛ, e sunna suxuma nɛn na yi.

¹⁶ Muxu yo mi nɔɛ dugi nɛnɛn tongɛ a yi dugi fonna bɛtɛrɛn a ra§ amasɔtɔ a dugi nɛnɛn bɔma nɛn a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi.

¹⁷ Muxun mi manpa nɛnɛn sɛ se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nɛnɛn se sase fonna kalama nɛn, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala. Koni manpa nɛnɛn sama se sase nɛnɛn nan kui, e firinna birin namarama nɛn nayi ki faɲi.”

Yesu yi muxu firin nakɛndɛya

Maraka 5.21-43, Luka 8.40-56

¹⁸ Yesu yi na falama e xa waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa a xinbi sin Yesu bun, a naxa, “N ma dii tɛmɛn bata faxa iki sa! Koni fa i yiin sa a ma, a niin birama a yi nɛn na yi.”

¹⁹ Na ma, Yesu yi keli, a bira a fɔxɔ ra, e nun a xarandiine.

²⁰ Naxanla nde yi na yi, ɲaxalan furen yi a ma xabu ɲɛɛ fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a doamaan lenben na.

²¹ Bayo a yi a mirixi a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a doamaan na tun, n kɛndɛyama nɛn na yi.”

‡ **9:15:** *Naxalandi kanna:* Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nɛnɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sɛwa waxatine yi. § **9:16:** *dugi nɛnɛna:* Yesu a sariya nɛnɛn mi sɛ Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi sɛ sariya nɛnɛn ma.

²² Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tɛmɛna, i bɔɲɛn xa sa, i ya dɛnkɛlɛyaan bata i rakɛndɛya.” Naxanla yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni!

²³ Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama,

²⁴ a naxa, “Ɛ mini! Dii tɛmɛni ito mi faxaxi, a xiin nɛn tun!” E birin yi gele a ma.

²⁵ E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii tɛmɛn suxu a yiin ma, dii tɛmɛn yi keli.

²⁶ Muxune yi na feen xibarun mɛ na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi danxutɔ firin nakɛndɛya

²⁷ Yesu keli mɛnni waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi bira a fɔxɔ ra. E gbelegbele a fɔxɔ ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xɛmɛna,* kininkinin nxu ma!”

²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi so a fɛma banxin kui. A yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ laxi a ra yati fa fala a n nɔɛ ito ligɛ nɛn ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn, nxu fafe.”

²⁹ Yesu yi a yiin din e yɛɛne ra. A yi a fala, a naxa, “A xa liga ɛ xa alo ɛ dɛnkɛlɛyaxi a ma kii naxan yi.”

³⁰ E yɛɛne yi raba ayi. Yesu yi falan ti e xa a sɔbɛɛn na, a naxa, “Muxu yo nama feni ito kolon!”

³¹ Koni e yi siga, e sa Yesu a fe xibarun nali na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi bobon nakɛndɛya

³² Awa, na xɛmɛne yi sigama waxatin naxan yi, muxuna ndee yi fa xɛmɛna nde ra Yesu fɛma

* **9:27: Dawudaa Dii Xɛmɛna:** E na falaxi nɛn bayo Yesu findixi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan na.

naxan mi yi nɔɛ falan tiyɛ amasɔtɔ yinna ɲaxin nan yi a fɔxɔ ra.

³³ Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi, bobon yi falan ti fɔlɔ! Yamaan yi kabɛ, e naxa, “Ito ɲɔxɔnna munma to Isirayila muxune yɛ singen!”

³⁴ Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, “Yinna mangan nan sɛnbɛn fixi a ma a yinnane kedi.”

Yesu yi kininkinin yamaan ma

³⁵ Awa, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Faɲin kawandin ba e xa, a yi muxune rakendɛya furen sifan birin ma.

³⁶ A yamaan toxi waxatin naxan yi, a yi kininkinin e ma, amasɔtɔ e xaminxi, e mali muxu mi yi na yi alo yɛxɛɛn naxanye kantan muxu mi na.

³⁷ Nanara, Yesu yi sandan sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya.

³⁸ Ɛ xɛɛ kanna mafan, a xa walikɛna ndee rasiga malo xabadeni.”†

10

Xɛra fu nun firinne fe

Maraka 3.13-19, Luka 6.12-16

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A sɛnbɛn fi e ma a e xa yinna ɲaxine kedi, e mɔn yi furetɔɔn sifan birin nakendɛya.

² Na xɛra fu nun firinne xinle nan itoe ra.

† **9:38: xɛɛ kanna:** Sandani ito kui, xɛɛ kanna findixi Ala nan na. Denkɛɛya muxune lan e xa muxune sɔtɔ Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi.

A fəlɔna, Simɔn, naxan mɔn yi xili “Piyeri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebede a dii xɛmɛn Yaki nun a xunyɛn Yoni

³ nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiyu, e nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki nun Tade

⁴ nun Simɔn, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

*Xera fu nun firinne xɛ fena
Maraka 6.7-13, Luka 9.1-6*

⁵ Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “Ɛ nama siga siya gbɛtɛne yamanani hanma Samariya taane yi.

⁶ Koni ɛ siga Isirayila muxune fɛma naxanye lɔxi ayi alo yɛxɛɛne.

⁷ Ɛ siga, ɛ sa e kawandi, ɛ naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’

⁸ Ɛ yi furetɔne rakɛndɛya, ɛ faxa muxune rakeli sayani, ɛ dogonfontɔne rakɛndɛya, ɛ jinanne kedi. Ɛ seen naxanye sɔtɔxi ɛ mi ne saraxi, nayi ɛ bonne ki hali ɛ mi se rasuxu.

⁹ Ɛ nama xɛma xali, hanma gbeti fixɛna hanma wure gbeeli gbananne, ɛ naxanye singanma ɛ tagixidin na,

¹⁰ hanma bɔndunla ɛ sigatini, hanma doma firin, hanma sankidina, hanma dunganna. Amasɔtɔ walikɛɛn lan a yi a balon sɔtɔ.”

* **10:4: Yahudiya siya xanuna:** Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e sɛnbɛn bun ma.

11 “Awa, ε na taan li hanma banxidena, ε muxu kendena nde fen, ε yi yigiya a konni han ε kelin waxatin naxan yi.

12 Ε na so banxini, ε naxa, ‘Ala xa bɔɲε xunbenla lu banxini ito kui.’

13 Xa na falan lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xɔn. Koni xa na mi a ra, na duban mɔn xa xεtε ε ma.

14 Xa muxune mi ε yisuxu, e mi e tuli mati ε falane ra banxina nde yi hanma taana nde yi, ε sanne rakunkun, ε kenla.†

15 N xa ɲɔndin fala ε xa, kiti sa lɔxɔni, Ala kinink-ininma nɛn Sodoma taan nun Gomora taan‡ ma dangu na taan na!”

Bεsɛnχɔnyaan naxan fama

Maraka 13.9-13, Luka 21.12-17

16 Yesu naxa, “Ε tuli mati, n bata ε xε alo yεxεene kankone tagi. Nayi, ε kɔta ayi alo saɲine, ε findi sɔntarene ra alo ganbane.

17 Ε a liga ε yeren ma amasɔtɔ muxune ε suxuma nɛn, e siga ε ra e taan fonne fεma ε makitideni, e yi ε bɔnbɔ e salide banxine yi.

18 E sigama ε ra nɛn mangane nun kuntigine fεma n tan ma fe ra, ε yi findi n serene ra e xa e nun siya gbetene xa.

19 E na ε suxu waxatin naxan yi, ε naxan falama ε nama xamin na fe ra. A waxatin na a li, ε naxan falama Ala na fima ε ma nɛn.

† **10:14:** E **sanne rakunkun** feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. ‡ **10:15: Sodoma nun Gomora** findi taa ɲaxine nan na Ala naxanye halagi Ibrahima waxatini. A mato Dunuɲa Fɔlɔn sora 19 kui.

²⁰ Amasotō a mi findima ε tan ma fala ra. Ε falan tima ε Fafe Alaa Nii Sarijanxin nan xən.”

²¹ “Muxune e ngaxakedenne yanfama nən, e yi faxa, fafane fan na ligama nən e diine ra. Diine fan murutema nən e sotō muxune xili ma, e yi findi e faxa sabun na.

²² Muxune birin ε rapaxuma nən n tan ma fe ra. Koni naxan na a yixodoxō han a rapanna, na kisima nən.

²³ E na ε besenxōnya taana nde yi, ε ε gi menni, ε siga yire gbete yi. N xa jəndin fala ε xa, ε mi ε wanla rapanɲe Isirayila taane birin yi benun n tan Muxuna Dii Xemen xa fa.”

²⁴ “Xarandiin mi dangu a karamoxon na, konyin mi dangu a kanna ra.

²⁵ Xarandiin na liga alo a karamoxona, na bata lan. Konyin fan xa liga alo a kanna. Xa e bata denbaya kanna xili ba yinna mangan Belesebu, e nde falama nən denbayaan fan ma dangu na ra!”

Ala yεεragaxuna fe

Luka 12.2-7

²⁶ Yesu naxa, “Na ma, ε nama gaxu yamaan yεε ra. Fe luxunxine minima nən kenenni, wundo feen birin kolonma nən.

²⁷ N naxan falama ε xa dimini, ε na fala kenenna ma. N na naxan kəyəkəyən ε xa, ε na rawanga banxine xuntagi.

²⁸ Muxun naxanye fati benden faxama, koni e mi nəε ε niin halage, ε nama gaxu ne yεε ra. Koni ε gaxu Ala yεε ra naxan fati benden nun niin halagima yahannama yi.

²⁹ Xɔlidi firin mi sare gbanan firinna ra ba? Koni hali na xɔlidi keden pe mi birɛ bɔxɔni xa i Fafe Ala mi tin.

³⁰ Hali ɛ xun sɛxɛ keden kedenne, Ala e birin xasabin kolon.

³¹ Nanara, ɛ nama gaxu, ɛ tan fisa xɔlidi wuyaxi xa!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Luka 12.8-9

³² Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n fan na jɔxɔnna ligama a xa nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.

³³ Koni naxan yo na a mɛ n na yamaan yetagi, n tan fan n mɛma a ra nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.”

Bɔɲɛ xunbenla mi a ra dunuɲa yi

Luka 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yesu naxa, “Ɛ nama ɛ miri fa fala n faxi bɔɲɛ xunbenla nan na dunuɲa yi. N mi faxi bɔɲɛ xunbenla xan na koni fɔ silanfanna. §

³⁵ N bata fa alogo dii xɛmɛne xa keli e fafane xili ma, dii tɛmɛne yi keli e ngane xili ma, jɔaxanle fan yi keli e mamene xili ma.

³⁶ Muxune yaxune kelima e denbayane yetɛɛn nin.

³⁷ Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu n tan na, na kannna mi findɛ n gbeen na. Naxan yo a dii xɛmɛna hanma a dii tɛmɛn xanu dangu n tan na, na kannna mi findɛ n gbeen na.

§ 10:34: **Silanfanna:** Sofane yengɛso dɛgɛmana.

³⁸ Naxan mi a faxa wudin* tongoma, a bira n fɔxɔ ra, na kanna mi finde n gbeen na.

³⁹ Naxan na a niin makantan, na bɔnɔma ayi nɛn. Koni naxan na bɔnɔ a niini n ma fe ra, na kisima nɛn.”

Barayina fe

Maraka 9.41

⁴⁰ Yesu naxa, “Naxan na ε tan yisuxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xɛxi.

⁴¹ Naxan na Alaa xɛrana nde yisuxu bayo Alaa xɛraan to a ra, na kanna barayin sɔtɔma nɛn naxan nagidixi Alaa xɛrane ma. Naxan na tinxin muxuni suxu bayo a tinxin, na kanna barayin sɔtɔma nɛn naxan nagidixi tinxin muxune ma.

⁴² N xa jɔndin fala ε xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi muxudina nde ma bayo n fɔxɔrabirana nde to a ra, na mi fulama a barayin na.”

11

Yoni Marafu Tiina xɛrane

Luka 7.18-35

¹ Yesu yelin yamarine fiyε a xarandii fu nun firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran tideni e nun kawandi badeni Galile yamanan taane yi.

² Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina wanle fe mε kasoon na, a yi a xarandiina ndee rasiga a fεma.

* **10:38:** Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wɛkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

³ E xa sa Yesu maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E naxan mema, e yi a to, e sa na fala Yoni xa.

⁵ Danxutone seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontone kendeyaan sotoma, tuli xorine falan mema, faxa muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fajin nalima yiigelitone ma.

⁶ Sewan na kanna xa naxan mi birama tantanni n ma fe yi!”

⁷ Yoni a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala folo yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba?”

⁸ Xa na mi yi a ra, e siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni muxun naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin!

⁹ Nayi, e siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala e xa, e bata nde to naxan gbo nabiin xa.

¹⁰ Amasoto Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘N nan n ma xeraan nasigama i yeε ra, naxan kirani tonma i xa.’*

¹¹ N xa jɔndin fala e xa, muxun naxanye birin folo bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa.

¹² Folo Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna Mangayaan jaxankata. Gbalotone kataxi e xa a suxu.

¹³ Nabine kitabune nun Sariya Kitabun bata nabiya falane ti fa han fa doxo Yoni a waxatin na.

* **11:10:** Malaki 3.1.

14 Xa ε tinηε a feen mε, ε a kolonma nεn, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa.†

15 Awa, xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

16 “Awa, n to muxune misalε nanse ra iki? E luxi nεn alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni e yi e xui ramini bonne ma,

17 e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa koni ε mi ε bodon. Nxu bata binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’

18 Yoni fa nεn a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa, ‘Ninanna nan a fɔxɔ ra!’

19 N tan Muxuna Dii Xεmεn yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, ‘Xεmεni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra. Mudu maxinle nun hake kanne xɔyin nan a ra!’ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jɔndin yitama e kewanle xɔn ma nεn.”

Taa denkelɛyatarene fe

Luka 10.13-15

20 Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi fɔlɔ, a bata yi kabanako fe wuyaxi liga denaxanye yi, bayo e muxune mi yi tinma e kewanle masare.

21 A yi a fala, a naxa, “Gbalon Korasin kaane yεε ra! Gbalon Betasada kaane yεε ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi e xun xanbi

† **11:14: Nabi Eli** a fe sebexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxone yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nen benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamali.

soma e hakene yi nen, e kasa benbenle ragodo e ma nimisani, e dɔxɔ xubeni.‡

²² Nba, n xa a fala ε xa, fa fala Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidɔn taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na.

²³ Ε tan Kapɛrunan kaane, ε tema nen kore xɔnna ma ba? En-εn, ε godoma laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata liga ε tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a mɔn yi na nun han to!

²⁴ N xa a fala ε xa, Ala kininkininma Sodoma kaane ma nen Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na!”

*Fa Yesu ma
Luka 10.21-22*

²⁵ Yesu yi a fala na waxatini, a naxa, “N Fafe Ala, kore xɔnna nun dunuɲa Marigina, n barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra.

²⁶ N Fafe, a i kenɛnxi na kii nin.

²⁷ N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xɛmɛn kolon fɔ a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xɛmɛna e nun a Dii Xɛmɛn waxi a yita feni naxanye ra.”

²⁸ “Ε tan naxanye birin xadanxi, goron binyene ε tan naxanye xun ma, § ε fa n ma, n xa matabun fi ε ma.

²⁹ Ε n ma goron tongo gbelemɛn* tongo, ε yi n ma xaranna suxu bayo n limaniyaxi, n nan n yeε

‡ **11:21: E dɔxɔ fena xubeni**, e namunna nan yi na ra naxan yi a yitama fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. § **11:28: Goronna** mi a ra muxun xun ma fɔ naxan a niin tɔrɔma. * **11:29: Goron tongo gbelem:ni** ito bunna nɛen fa fala muxune lan e xa Yesu a dunuɲa yi gidi kiin tongo. Na mi muxune findima konyine ra, koni a e raxɔɔyama e yulubina konyiyaan nan ma.

magodoxi, ε niine matabun sətəma nən.

³⁰ Amasətə, n ma goron tongo gbelemen mi binya, n ma goronna yelefu.”

12

Matabu Ləxəna fe

Maraka 2.23-28, Luka 6.1-5

¹ Na waxatini, Yesu yi danguma xεεna nde ma Matabu Ləxəni, kamən yi a xarandiine suxu e sansi tənsənnə ratorondən fələ, e yi e don.

² Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, “A mato, i ya xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Ləxəni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “ε mi na xaranxi ba, kamən Dawuda nun a fəxərabirane suxu waxatin naxan yi?†

⁴ Na waxatini, a so nən Alaa banxini. A tan nun a fəxərabirane yi buru ralixin don, muxun mi yi daxa a xa naxan don fə saraxaraline.

⁵ ε munma Sariya Kitabun xaran ba? A sɛbɛxi naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa badeni Ala Batu Banxini Matabu Ləxəni birin yi koni e mi yalagixi.

⁶ N xa a fala ε xa, fena nde be naxan gbo Ala Batu Banxin xa.‡

* **12:2:** Farisi muxune namunne mi yi tinjɛ wali yo xa kɛ **Matabu Ləxəni**. Na feen sɛbɛxi Xəɾəyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu səxələxine mi yi maliyɛ na ləxəni. † **12:3:** A mato Samuyɛli Singen 21.2-7 kui. ‡ **12:6:** Yesu faxi kisi kiraan naxan na, na tənən **gbo** dangu Ala Batu Banxin na.

7 Kitabun naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’[§] Xa ε yi na bunna kolon nun, ε mi yi yo kanna yalagima nun.

8 Bayo n tan Muxuna Dii Xεμεη nan Matabu Λοxοη kanna ra.”

Xεμεη yii madοηxina fe

Maraka 3.1-6, Luka 6.6-11

9 Yesu yi keli na, a siga e salide banxini.

10 Xεμεηna nde yi na yi naxan yiin yi madοηxi. E yi Yesu maxοdin, e naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Λοxοηi ba?”* Amasοtο e yi wama a tοηγεε feni fena nde ma.

11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa γεxεεηna ε tan nde keden yii, xa a sin yinla ra Matabu Λοxοηi, ε mi a ratε ba?”

12 Muxun fisa γεxεεη xa pon! Nanara, a daxa muxun xa fe faηin liga Matabu Λοxοηi.”

13 Na xanbi ra, a yi a fala xεμεηη xa, a naxa, “I yiini bandun.” Xεμεηη yi a yiini bandun. A yiin yi kendeηya alo a yiin bonna kii naxan yi.

14 Farisi muxune yi siga, e sa e bode to Yesu xili ma a faxa feen ma.

Ala walikεεη naxan sugandixi

15 Yesu yi na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a φοxο ra. A yi e furetοne birin nakendeηya,

§ 12:7: Hose 6.6 Na waxatini, saraxane yi ralima Ala ma, nde γετεεη yi sa τεεηi muxu yo mi e don. Ala naxa, a rafanηε a ma, i hinan i adamadi boden na benun i xa saraxan ba Ala xa. * **12:10:** Musaa sariyan mi tinηε muxun xa wali Matabu Λοxοηi. (Xοροηyaan 20.8-10) Muxuni itoe yi laxi a ra fa fala dandan tiin findixi wanla nan na. Yesu yi muxune rakendeηyama Matabu Λοxοηi. Na yi findi yengεη na Yesu nun dina muxune tagi naxanye yi sariyan suxi kii xοδεxεηi.

16 a yi e yamari, a e nama a fe fala bonne xa.

17 A na ligaxi nen, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

18 “Ala naxa, ‘N ma walikεen ni i ra, n naxan sugandixi,

n xanuntenna naxan n kenεnxi han!

N nan n ma Nii Sarijanxin nagodoma a ma nen.

A yi n ma kiti kendεn nali siyane ma.

19 A mi fe matandin tiyε,

a mi sɔnxɔ sɔnxɔε.

A mi falan tiyε taan xun xɔn.

20 A mi xaye yidɔxini girε,

a mi lenpun tumatɔɔn natuyε.†

Han a yi nɔɔn sɔtɔ kiti kendεn xa.

21 Siyane e yigi sama nen a yi.’ ”‡

Yesu nun Yinna Mangana fe

Maraka 3.20-30, Luka 11.14-23

22 Muxuna nde yi fa xεmε danxutɔna nde ra Yesu fεma, a mi yi nɔε falan fan tiyε bayo jinan jaxin nan yi a fɔxɔ ra. Yesu yi a rakendεya, a nɔ falan tiyε, a yi seen to.

23 Yamaan birin yi kabε e maxɔdinna ti, e naxa, “Dawudaa Dii Xεmεn nan ito ra ba?”§

24 Farisi muxune to na mε, e yi a fala, e naxa, “A jinanne kedima yinna mangan Belesεbu barakan nin.”

† 12:20: *a mi lenpu tumatɔɔn natuyε*: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti.

‡ 12:21: Esayi 42.1-4 § 12:23: *Dawudaa Dii Xεmεna*: Yamaan yi Dawuda bɔnsonna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiya falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li.

25 Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a naxa, “Yengɛn yamanan naxan yitaxunxi,* na yamanan kalama nɛn mafuren! Yengɛn tanden naxan kui hanma taana, na fan kalama nɛn.

26 Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan bata yitaxun yengɛni. A sabatima nayi di?

27 Xa n jinanne kedima Belesɛbu barakan nin, ɛ fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, ɛ fɔxɔrabirane a yitama nɛn nayi fa fala yo mi ɛ xa!

28 Koni xa n jinanne kedima Alaa Nii Sarijanxin barakan nin, na a yitama nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ɛ li.”

29 “Muxu yo mi nɔɛ soɛ senbɛmana banxini,† a yi a yii seene tongo, fɔ a senbɛmaan xidi singen. Na xanbi ra, a nɔɛ banxin kui seene tonge nɛn.

30 Xa muxun mi luxi n xa, na bata keli n xili ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ayi nɛn.”

31 “Nanara, n na a falama ɛ xa fa fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun a fala jaxin naxan birin tima Ala ma, Ala e mafeluyɛ nɛn ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na kanna mi mafeluyɛ mumɛ!

32 Muxu yo fala jaxin ti n tan Muxuna Dii Xɛmɛn ma, Ala a mafeluyɛ nɛn. Koni muxu yo fala jaxin ti

* **12:25: yamanan:** Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nɛn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **12:29:** Sandani ito kui, Setana findixi **senbɛmaan** nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

Alaa Nii Sarijanxin ma, Ala mi na kanna mafeluyε dunuƙa yi hanma waxati famatɔni han habadan.”

Wudin nun a bogine fe

Luka 6.43-45

³³ “Xa wudin binla fan, a bogin fan fanma ayi nɛn. Xa wudin binla kobi, a bogin fan kobima ayi nɛn. Bayo wudin kolonma a bogin nan xɔn.

³⁴ Ε tan sari bɔnsɔnne! Ε nɔε fala faɟin tiyε di, bayo ε ɲaxu? Amasɔtɔ feen naxanye muxun bɔɲɛni, a ne nan falama.

³⁵ Muxu faɟin fe faɟin nan naminima a muxu faɟiyani. Muxu ɲaxin yi fe ɲaxin namini a muxu ɲaxiyani.

³⁶ N xa a fala ε xa fa fala muxune dentεgen sama nɛn kiti lɔxɔni lan e fala fuune birin ma.

³⁷ Bayo i ya fala tixine nan yoon fima i ma, e tan nan mɔn findima i yalagi xunna ra.”

Nabi Yunusaa taxamasenna fe

Maraka 8.11-12, Luka 11.29-32

³⁸ Na xanbi ra, sariya karamɔxɔn nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa i to kabanako taxamasenna nde ligε.”

³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu ɲaxine nun nafigine nan na, ε to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusa taxamasenna ra.

⁴⁰ Nabi Yunusa kɔε saxan soge saxan ti yεxε gbeen kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xεmɛn fan kɔε saxan soge saxan tima na kii nin bɔxɔn bun ma.

41 Niniwa kaane tima nɛn Kiti Sa Lɔxɔni, e yi iki muxune yalagi bayo ne Yunusaa kawandin mɛ waxatin naxan yi, e xun xanbi so nɛn e hakene yi. Anu, fena nde be naxan gbo Yunusa xa.‡

42 Naxalan Mangan naxan keli sogetede yiifanna ma, na tima nɛn kiti sa lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna falane ra. § Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo Sulemani xa, na be yi.”

Yinna naxine xεε fena

Luka 11.24-26

43 “Yinna naxin na xεε muxun fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to,

44 a a mirima nɛn nayi, a naxa, ‘N kelixi dɛnaxan yi, n mɔn xa xεε na.’ Nayi, a na xεε na, xa a sa na kui genla li,* a makɔxi, a yitɔnxi,

45 a sigama nɛn nayi, a sa fa yinna naxi solofere gbεεye ra naxanye naxu dangu a tan na. Ne yi lu a fɛma. Na muxuna fe rananna naxuma ayi nɛn dangu a fɔlɔn na. A ligama na kii nin iki muxu naxine fan na.”

Yesu nga nun a xunyεne fe

Maraka 3.31-35, Luka 8.19-21

46 Yesu yi falan tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a xunyεne yi fa, e ti tandeni, e yi waxi a xɔn ma, e xa falan ti Yesu xa.

‡ 12:41: A mato Yunusa sora 1 han sora 4 kui. § 12:42: A mato Mangane Singen 10.1-10 kui. * 12:44: Na yire **kui genla** findixi muxun bɔɣɛn nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

⁴⁷ Nanara, muxuna nde yi a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.”

⁴⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nga nun n xunyene findixi nde ra?”

⁴⁹ Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a naxa, “Nga nun n xunyene itoe nan na.

⁵⁰ Bayo naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna yi, ngaxakeden xεmεmaan nun naxalanmaan ne nan na, e nun nga.”

13

Sansi wonla fe sandana

Maraka 4.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na lɔxɔn yεteni Yesu yi keli banxini, a siga daraan dεxɔn ma, a sa dɔxɔ na yi.

² Yama gbeen yi malan a fεma. Nayi, a yi so kunkin kui, a dɔxɔ. Yamaan yi lu xareyaan na.

³ A fala wuyaxi ti e xa sandani, a naxa,

“Xεε biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni.

⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, xɔline yi ne don.

⁵ Ndee yi bira fanyen fari, bεndε gbee mi yi dεnaxan yi. E yi soli mafuren, amasɔtɔ bεnden mi yi gbo na yi.

⁶ Sogen to te, ne yi lisi a ra, e xara bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki faɲi.

⁷ Sansina ndee yi bira seXe nali kanne tagi, seXe ne yi gbo, e yi e don.

⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ faɲini, e bogi, e keden kedenna birin yi kεmε sɔtɔ hanma tonge sennin, hanma tonge saxan.

⁹ Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

*Sandane sa xunna**Maraka 4.10-12, Luka 8.9-10*

¹⁰ Xarandiine yi fa Yesu fεma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i falan tima yamaan xa sandani?”

¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan wundo feene kolonna bata so ε yii koni a mi soxi e tan yii.

¹² Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nɛn na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi muxun naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nɛn.

¹³ Nanara, n falan tima ne xa sandan nin. Amasɔtɔ e seen matoma nɛn han, koni e mi a yigbεma, e tuli matima nɛn han, koni e mi fe mεma, e mɔn mi a famuma.

¹⁴ Na ma, Nabi Esayi a nabiya falan bata kamali nayi, a naxa,
 ‘E tuli matima nɛn han,
 koni ε mi fefe famuma.
 E seen matoma nɛn han,
 koni ε mi a yigbεma.

¹⁵ Amasɔtɔ yamani ito bɔɲɛn bata xɔdɔxɔ ayi.
 E bata e tunle dutun,
 e yi e yεεne raxi.

Na ma, e mi fa seen toma
 e tunle yi falan mε,
 e xaxinla yi feen famu.

E yi xεε n ma, n yi e rakεndεya.* ”

¹⁶ “Koni sεwana ε xa, amasɔtɔ ε yεεne bata seen to, ε tunle mɔn bata feen mε.

¹⁷ N xa ɲɔndin fala ε xa, nabi wuyaxi nun tinxin muxu wuyaxi yi waxi a to feni ε naxan toma, koni e mi a to, e mɔn mi a mε ε naxan mεma.”

* **13:15:** Esayi 6.9-10

Yesu yi sandan bunna yɛba

Maraka 4.13-20, Luka 8.11-15

¹⁸ Yesu naxa, “Ɛ tuli mati, ɛ yi sansi wonla fe sandan bunna kolon.

¹⁹ Naxanye na Ariyanna Mangayaan falan mɛ, koni e mi a famu, Fe Naxin Kanna fama nɛn, a yi a xasun e bɔɲɛni. Ne luxi nɛn alo sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma.

²⁰ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne luxi nɛn alo muxun naxanye falan mɛ, e yi a suxu sɛwani sa!

²¹ Koni salen mi e bun, e mi buma. Tɔrɔn nun bɛsɛnxɔnyaan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nɛn tantanni xulɛn!

²² Sansiin naxanye bira sɛxɛ ɲali kanne tagi, ne luxi nɛn alo muxun naxanye falan mɛma, koni dunuɲa xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan beɲin, a tɔnɔn mi lu e ma.

²³ Sansiin naxanye bira bɔxɔ faɲini, ne luxi nɛn alo muxun naxanye falan mɛ, e yi a famu. E bogima nɛn, ndee yi bogi kɛmɛ ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxan.”

Maala nun xaratuna fe sandana

²⁴ Yesu yi sanda gbɛtɛ sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo xɛmɛn naxan sansi faɲin woli a xɛɛn ma.

²⁵ Koni yamaan yi xima waxatin naxan yi, a yaxun yi fa xaratu kɛsɛn woli maali, a siga.

²⁶ E to sabati, maala yi a biyɛ ayi, xaratun fan yi a biyɛ ayi.

²⁷ Xɛɛ kanna walikɛne yi fa a fɛma, e naxa, ‘Nxu fafe, i mi sansi faɲin xan woli i ya xɛɛn ma ba, xaratuni ito kelixi minɛn yi?’

28 A yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan na ligaxi.’ Walikene yi a maxodin, e naxa, ‘I waxi a xon nxu xa sa e mata ba?’

29 A yi e yabi, a naxa, ‘En-en de! Enema xaratune talɛ waxatin naxan yi, ɛ maala nde fan talama nen.

30 En xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e bode xon ma han a xaba waxatina. N na a fale n ma walikene xa na waxatini, n naxa, ɛ xaratun singen malan, ɛ yi a raxidi alogo e xa sa tɛni. Na xanbi ra, ɛ maala fan malan, ɛ yi a sa n ma sagan kui.’ ”

Sansi keɛɛ xunxurina fe sandana

Maraka 4.30-32, Luka 13.18-19

31 Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sansi keɛɛ xuridina,† muxun naxan sima a xɛen ma.

32 Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a na gbo waxatin naxan yi, a danguma nen sii seene birin na, a findi wudi binla ra, xoline yi e tɛen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Luka 13.20-21

33 Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo burun nate sena‡ paxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuɲi benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

Yesu yi e xaran sandane ma

Maraka 4.33-34

34 Yesu yi feni itoe birin fala yamaan xa sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa.

† **13:31:** Sansini ito xili nen mutaridi. ‡ **13:33:** *burun nate sena:* Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

³⁵ Nayi, nabina falan yi kamali, a naxa, “N sandane nan sama. N wundo fonne nan yebama naxanye yi luxunxi xabu dunuɗa da.”§

Yesu yi xaratu keɛɛna feen yeɓa

³⁶ Na xanbi ra, Yesu yi keli yamaan fema, a so banxini. A xarandiine yi fa a fema, e naxa, “Xaratun naxanye xɛɛn ma, na sandan bunna fala nxu xa.”

³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xɛmɛn naxan sansi faɗin woli, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan na ra.

³⁸ Xɛɛna, dunuɗa nan na ra. Sansi faɗina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne ra. Xaratu keɛɛne, Fe Naɗin Kanna muxune nan ne ra.

³⁹ Yaxun naxan xaratu keɛɛn wolin xɛɛn ma, Yinna Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati raɗanna nan na ra, malo xabane nan malekane ra.

⁴⁰ Xaratun ba fena maali, a sa tɛɛni, a ligama na kii nin waxati raɗanni.

⁴¹ N tan Muxuna Dii Xɛmɛna, n nan n ma malekane rasigama nɛn. Naxanye birin muxune birama tantanni e nun fe ɗaxi rabane birin, malekane ne malanma nɛn, e yi e ba n ma Mangayani.

⁴² E yi e woli sulun tɛɛni,* wugan nun ɗin naxinna deɗaxan yi.

⁴³ Koni tinxin muxune yilenma nɛn alo sogena e fafe Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Nafulu luxunxina fe sandana

§ 13:35: Yaburin 78.2 * 13:42: **Sulun tɛɛn** mɔn falama yirena nde yi fa fala “**Furu tɛɛna.**”

⁴⁴ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo nafulu gbeen naxan luxunxi xɛɛn ma. Xɛmɛna nde yi na to, a mɔn yi a luxun. Nayi, a sɛwaxin yi sa a yii seene birin mati, a xɛtɛ, a fa na bɔxɔn sara.”

⁴⁵ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan mɔn luxi nɛn alo yulan naxan bɔxɔn bun nafunla[†] fenma.

⁴⁶ A to gɛmɛ faɲi faɲin to naxan sare gbo han, a yi xɛtɛ a konni, a yi sa a yii seene birin mati, a sa na gɛmɛn sara.”

Yɛxɛ suxu yalana fe sandana

⁴⁷ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo yɛxɛ suxun yalaan naxan wolin baani, a yi yɛxɛn siyane birin suxu.

⁴⁸ Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yɛxɛ suxune yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e dɔxɔ. E yi yɛxɛ sensenne malan debene kui, e yi a ɲaxine woli ayi.

⁴⁹ A ligama na kii nin waxati raɲanni. Malekane sigama nɛn, e muxu ɲaxine malan e danna, keli tinxin muxune tagi,

⁵⁰ e yi e woli sulun tɛɛni, wugan nun ɲin naxinna dɛnaxan yi.”

Fe fonna nun a nɛnɛna a fe

⁵¹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn.”

⁵² A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sariya karamɔxɔn naxanye birin bata xaran lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi nɛn alo

[†] **13:45: bɔxɔ bun nafunla:** Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “Perili.”

banxi kanna naxan nafulu nenene nun a fonne raminima a se ramaradeni.”

Nasarēti kaane yi e mε Yesu ra

Maraka 6.1-6, Luka 4.16-30

⁵³ Yesu yelin sandane se waxatin naxan yi, a yi keli menni,

⁵⁴ a xeε a konni a maxuruxi taan naxan yi. A e xaran e salide banxini waxatin naxan yi, naxanye a xuiin mε, ne yi kabε. E maxadinna ti, e naxa, “A xaxili sifani ito nun kabanako senbeni ito sɔtɔxi minen yi?”

⁵⁵ Kamudεrena dii xεmen xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simɔn nun Yudasi tada xa mi ito ra ba?

⁵⁶ A xunye dii tεmene xa mi dɔxi be ba? A tan feni itoe birin sɔtɔxi minen yi?”

⁵⁷ E yi e mε a ra.

Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi fɔ a konna nun a denbayani.”

⁵⁸ A mi kabanako fe wuyaxi liga na amasɔtɔ e mi yi denkelɛyaxi.

14

Herode yi Yoni Marafu Tiin faxa

Maraka 6.14-29, Luka 9.7-9

¹ Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe mε.

² A yi a fala a fɔxɔrabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.”

³ A na fala nen, amasɔtɔ a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kason na Herodiyade a fe

ra, naxan yi findixi Herode fafaxakedenna Filipi a naxanla ra nun.

⁴ Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!”

⁵ Herode yi waxi a xɔn ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan yεε ra bayo ne yi Yoni yatεxi nabiin nan na.

⁶ Awa, Herode bari lɔxɔn sumunna a lixina, Herodiyade a dii temen yi a bodon yamaan yεtagi. Na yi Herode kenen han

⁷ a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kɔlɔ, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nen.

⁸ A nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.”

⁹ Manga Herode niin yi rafɔrɔ a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yεε xɔri, a yi yamarin fi, a na xa liga.

¹⁰ Nayi, e sa Yoni xunna sege a de kason na.

¹¹ E yi fa a xunna ra wure lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fema.

¹² Yoni a xarandiine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14

¹³ Yesu na feen xibarun me waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na me, e keli e taane yi, e siga a fɔxɔ ra e sanna ma.

¹⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetɔne rakendeya.

¹⁵ Ninbanna ra, a xarandiine yi e maso a ra, e naxa, “Kɔε bata so, burunna nan nun be ra,

yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yete xa.”

¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, e tan yeteen xa donseen so e yii.”

¹⁷ E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yexe firin.”

¹⁸ Yesu naxa, “E fa ne ra be.”

¹⁹ A yi a fala yamaan xa, a e xa dɔxɔ seɣene fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yexe firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na.

²⁰ E birin yi e dege, e lugo ken! A xarandiine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi dɔnxene ra.

²¹ Muxun naxanye e dege, ba jaxanle nun didine ra, muxu wuli suulun jɔxɔn.

Yesu yi sigan ti igen fari

Maraka 6.45-52, Yoni 6.15-21

²² Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yee ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxete.

²³ A to yelin yamaan nasige, a kedenna yi te geyaan fari Ala maxandideni. A yi lu na han kee yi so.

²⁴ Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen mɔrɔnne* yi lu kunkini maxe amasɔtɔ foye gbeen bata yi a xun sa e ma.

²⁵ Yesu yi fa sigan tiye igen fari, a yi sa e li subaxa makedini.

* **14:24: Igen mɔrɔnne:** alo foyen na so igeni.

²⁶ A xarandiine to a to sigan tiyε igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yeɓenna nan ito ra!”

²⁷ Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekilε, n tan nan a ra. E nama gaxu!”

²⁸ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i fεma igen fari.”

²⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa be!” Nayi, Piyeri yi keli kunkin kui, a sigan ti fɔɓ igen fari siga Yesu fεma.

³⁰ Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godo fɔɓ igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.”

³¹ Yesu yi a yiin nasiga mafuren! A yi a rate, a naxa, “I ya denkeɓyaan xurun. I sikεxi nanfera?”

³² E firinna birin yi dɔxɔ kunkin kui, foyen yi a raxara.

³³ Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin Yesu bun ma, e naxa, “Nɔndin nan a ra yati, Alaa Dii Xεmen nan i tan na!”

Yesu yi muxune rakεndeɓya

Maraka 6.53-56

³⁴ E to daraan gidi, e sa xaren li Genesarεti yamanani.

³⁵ Yamaan yi Yesu kolon mɛnni. Na ma, e xεraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetɔne ra Yesu fεma.

³⁶ E yi a mayandi, a xa tin furetɔne xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kεndeɓyama nɛn.

15

Yahudiyane namun feene

Maraka 7.1-13

¹ Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔne yi keli Yerusalɛn taani. E fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa,

² “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ fan Alaa yamarin kalama ε yɛtɛ namun feene ma nanfera?”

⁴ Bayo Ala naxa, ‘I baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxa.’*

⁵ Koni ε tan naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, a naxa, ‘I yi maliin naxan sɔtɔma n na nun, n bata na fi Ala ma’

⁶ hali na kanna nama fa a fafe binya na maliin na. Nayi, ε bata Alaa falan kala ε namunna fe ra.

⁷ Ɛ tan nafigine! Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe ra, nɔndin na a ra, a naxa,

⁸ ‘Ala naxa, yamani ito n binyama e dɛɛn nin koni e bɔɔɛn makuya n na pon!

⁹ E n batuma fuyan!

Bayo e xaranna findixi adamadiine yamari xaranxine nan gbansan na!† ”

Muxuna sariɲanna kala fena

Maraka 7.14-23

¹⁰ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fɛma. A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tuli mati, ε yi ito famu.

* **15:4:** Xɔɔyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16 † **15:9:** Esayi 29.13

11 Seen naxan soma muxun dε, na mi a sariɓanna kalama fɔ falan naxan minima a dε.”

12 A xarandiine yi fa Yesu fεma, e naxa, “I mi a kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi muxune xɔlɔ?”

13 Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe naxan ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin talama nεn.

14 ε e lu na, danxutɔne nan e ra danxutɔne yεε ra. Xa danxutɔɔn danxutɔɔn yii rasuxu, e firinna birin birama nεn yinla ra.”

15 Piyeri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna fala nxu xa.”

16 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ε fan munma xaxili sɔtɔ ba?”

17 ε mi a kolon ba? Seen naxan na so muxun dε, na godoma a kui nεn, na xanbi ra, a mini a fatini.

18 Koni falan naxan minima muxun dε, na kelima a bɔɓεn nin, na nan muxune sariɓanna kalama.

19 Bayo miriya ɓaxine kelima muxun bɔɓεn nin, a yi a ti muxu faxan nun yalunyaan nun yanga suxun nun muɓan nun wule sere baan nun konbin ma.

20 Na feene nan muxune sariɓanna kalama. Koni i na i dεge i yiin naxataren na, na mi muxune sariɓanna kalama.”

Naxanla denkeleyana fe

Maraka 7.24-30

21 Yesu yi keli na, a siga Tire taan nun Sidɔn taan yamanani.

22 Kanan kaa ɓaxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu fεma. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawudaa

Dii Xेमena, kininkinin n ma! Ninanna n ma dii tემენ fօxօ ra, a tօrօxi han!”

²³ Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fema, e yi a mafan, e naxa, “Naxanli ito rasiga! A biraxi en fօxօ ra, a gbelegbelema.”

²⁴ Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbete ma fօ Isirayila kaa tununxine alo yexene.”

²⁵ Awa, na naxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.”

²⁶ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine donseen sa barene bun ma.”[‡]

²⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, nandin nan na ra. Koni hali barene donse yolonxine donma nen e kanna naxanye rayolonma bօxօni.”

²⁸ Nayi, Yesu yi a yabi, a naxa, “Nga naxanla, i ya denkeleyaan gbo! I rafan feen bata liga i xa.” Na waxatin yeteni, a dii tემენ yi kendeяa.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeяa

²⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Galile Daraan dexօn ma. A yi te geyaan fari, a dօxօ.

³⁰ Yama gbeen yi fa a fema, e fa lebutenne nun danxutօne nun madօntօne nun bobone nun furetօ wuyaxi gbeteяe ra, e yi e sa Yesu bun ma. A yi e rakendeяa.

³¹ Yamaan to a to, fa fala bobone falan tima, madօntօne bata kendeяa, lebutenne bata sigan ti, danxutօne seen toma, e kabε. E yi Isirayilaa Ala tantun.

Yesu yi muxu wuli naanin dege

Maraka 8.1-10

[‡] **15:26:** Yesu naxanli ito a denkeleyaan nan fεεfεεsema sandani ito xօn. Sandan kui, siya gbeteяe findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

³² Yesu yi a xarandiine xili a fεma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamani ito kininkininna bata n suxu bayo e bata soge saxan ti n fεma, donse mi fa e yii iki. N mi waxi e rasiga feni kamεna e ma. Xa na mi a ra, e fangan ρanma nεn kira yi.”

³³ Xarandiine yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan donseen sɔtɔma minεn yi wulani ito yi naxan yama gbeeni ito lugε?”

³⁴ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli ε yii?” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun solofere, e nun yeXεdi dando nan nxu yii.”

³⁵ Yesu yi yamaan xili a e xa fa dɔXɔ bɔXɔn ma.

³⁶ Na xanbi ra, a buru xun soloferen nun yeXεne tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e yitaxun yamaan na.

³⁷ E birin yi e dεge, e lugo. Xarandiine yi a dungi dungi matongo, e debe solofere rafe ne ra.

³⁸ Xεmεn naxanye na don, ba ρaxanle nun didine ra, muxu wuli naanin.

³⁹ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a dɔXɔ kunkin kui, a siga Magadan yamanani.

16

Taxamasenna maxɔdin fena

Maraka 8.11-13, Luka 12.54-56

¹ Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fεma alogo e xa a kερaan fεsefεse, e a maxɔdin a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi.

² Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixi ρinbanna ra ε a falama nεn a kuye faɲi yibama nεn tila.

³ Xətənni xa kuyeni gbeelixi ε naxa, ‘Tulen famaani ni i ra.’ Ε nəε kore xənnna matoε nən ε yi a bunna kolon. Koni ε mi nəε waxatini ito feene bunna kolonjε.

⁴ Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, ε to n maxədinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi sese toma xa naxan mi findixi Yunusa taxamasenna ra.”

Na xanbi ra, a keli e fεma, a yi siga.

Marakolonna lan xaranne ma

Maraka 8.14-21

⁵ Xarandiine yi gidima daraan kidi ma waxatin naxan yi, e yi jinan, e mi buru xali e yii.

⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε a liga ε yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune burun nate sena* fe ra.”

⁷ E falan ti fəɔ e bode tagi, e naxa, “A ito falama nən bayo en mi faxi buru ra en yii.”

⁸ Yesu yi a kolon e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxədin, a naxa, “Ε nanse falama ε bode tagi, a ε mi faxi burun na? Ε denkeleyaan xurun jε?”

⁹ Ε munma xaxili sətə ba? Ε bata jinan na xən ba, n muxu wuli suulunna dege waxatin naxan yi buru xun suulunna ra, ε debe yoli rafe buru dungi dənxe ne ra?

¹⁰ Hanma buru xun soloferen naxan yitaxun muxu wuli naaninna ra, ε debe yoli rafe buru dənxe ne ra na yi?

¹¹ Nanfera ε mi a bunna kolonxi fa fala n mi burun xan ma fe falama ε xa. N naxa, ‘Ε a liga ε yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe ra!’ ”

* **16:6: *burun nate sena:*** Lebenna na a ra naxan burun nag-boma ayi.

12 Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi yi a falama e xa a e xa a liga e yeren ma burun nate sena a fe yi naxan buruni, koni fɔ Farisi muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi.

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Maraka 8.27-30, Luka 9.18-21

13 Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a yi maxɔdinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii Xɛmɛn na?”

14 E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbɛtɛye fan naxa, a Yeremi nan i tan na hanma nabina nde.”

15 A yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ tan go, ɛ tan naxa di? Nde n tan na?”

16 Simɔn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xɛmɛna.”

17 Yesu yi a yabi, a naxa, “Sɛwana i tan xa Simɔn, Yunusaa dii xɛmɛna, bayo adamadi mi ito makɛnɛnxi i xa, fɔ n fafe Ala naxan ariyanna yi.

18 Nanara, n na a falama i xa, Piyeri, gɛmɛn nan i tan na, n nan n ma banxin tima gɛmɛn naxan fari, n ma dɛnkeleya yamana. Hali laxira so dɛene mi nɔɔn sɔtɛ n ma dɛnkeleya yamaan ma mum!†

19 N na Ariyanna Mangayaan so dɛen jinna soma i yii nɛn. I na tɔnna dɔxɔ feen naxan na dunuɓa yi, Ala tɔnna dɔxɔma nɛn na ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunuɓa yi, Ala tinma nɛn na ma ariyanna yi.”

† 16:18: *Piyeri* xinla bunna nɛen fa fala *gɛmɛna*.

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi a sayana fe fala

Maraka 8.31-9.1, Luka 9.22-27

²¹ Fɔlɔ na waxatin ma, Yesu yi a yeɓa fɔlɔ a xarandiine xa, a naxa, a fεε mi na fɔ a xa siga Yerusalɛn taani, a sa tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ ya-maan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii, e yi a faxa, a mɔn yi keli sayani a soqe saxande lɔxɔni.

²² Piyɛri yi Yesu ba bonne fɛma, a Yesu maxadi fɔlɔ, a naxa, “Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama liga i ra mumε!”

²³ Yesu yi a yeε rafindi a ma, a yi a fala Piyɛri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I kataxi n natantan feen nan na. I mi i mirima Alaa feene ma fɔ adamadiine.”

²⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra fɔ a xa a mε a yeε ra, a yi a yeε faxa wudin‡ tongo, a bira n fɔxɔ ra.

²⁵ Bayo naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma ayi nɛn, koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nɛn.

²⁶ Xa muxun dunuɗa birin sɔtɔ, a bɔnɔ a niini habadan, na tɔnɔn nanse ra? Muxun nɔε nanse fiyε, alogo a niin mɔn xa kisi?

‡ **16:24:** Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wεkilɛ sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

²⁷ Bayo n tan Muxuna Dii Xεμεν fama nen n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a kewanle ma.

²⁸ N xa jɔndin fala ε xa, muxuna ndee be e mi faxε fɔ e n tan Muxuna Dii Xεμεν to fe n ma mangayani.”§

17

Yesu a nɔrɔna fe

Maraka 9.2-13, Luka 9.28-36

¹ Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun a ngaxakedenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari.

² A keɲaan yi masara e yεε ra yi, a yetagin yi lu mayilenɲε alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo keɲenyana.

³ Na waxatin yeteni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini keɲenni e yetagi, e yi lu falan tiyε Yesu xa.

⁴ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxi a xɔn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

⁵ A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilenxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xεμεν nan ito ra naxan bata n keɲen ki fari, ε tuli mati a xuiin na!”

⁶ Xarandiine na mε waxatin naxan yi, e gaxu kati, han e sa felen, e yetagine yi lan bɔxɔn ma.

⁷ Yesu yi fa e fεma, a yi a yiin din e ra, a naxa, “E keli, ε nama gaxu!”

⁸ E yi e yεε rakɔɲin, e mi muxu yo to fɔ Yesu.

§ 16:28: A Matiyo 17:2-3 nan ma fe falama.

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “Ɛ feen naxan toxi, ε nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii Xεμεηη yi keli sayani.”

¹⁰ Xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?”

¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn.

¹² Koni n xa a fala ε xa fa fala Eli bata yelin fε koni yamaan mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xεμεηη fan tɔrɔma ηεη na kiini.”

¹³ Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon fa fala a falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma.*

Yinnan diidin naxan fɔxɔ ra

Maraka 9.14-29, Luka 9.37-43

¹⁴ E fa yamaan fεma waxatin naxan yi, xεμεηηa nde yi fa Yesu fεma, a yi a xinbi sin a bun ma,

¹⁵ a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xεμεηη ma. Gan furen nan a fari, a tɔrɔxi kati, a bata bira tεεηi sanja yi wuyaxi hanma igeni.

¹⁶ N bata fa a ra i ya xarandiine fεma koni e mi nɔxi a rakεndεyε.”

¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɛ tan dεηkεleyatarene nun tinxintarene, n xa lu ε fεma han waxatin mundun yi? N xa dija ε xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fεma!”

* **17:13: Nabi Eli** a fe sebεxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔη fama ηεη benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiyi falan nakamalixi.

18 Yesu yi yinnan yamari, a xετε a fαxα ra. Nayi, a dii xεμεν yi kendeɣa na waxatin yeτεni.

19 Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fεma e danna, e yi a maxαdin, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nαxi yinnan kede?”

20-21 Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo ε denkeleyaan xurun. N xa nαndin fala ε xa. Xa denkeleyana ε yi, hali a xurun alo sansi keεε xurudina,† ε nαε a fale nen geyani ito ma, ε naxa, ‘Keli be, i siga menni!’ a yi siga. Ε nαε feen birin ligε nen!”

Yesu mαn yi a fαxa feen fala

Maraka 9.30-32, Luka 9.43-45

22 Xarandiine birin e malan e bode xαn ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xεμεν soma nen muxune yii,

23 e yi n fαxa. Koni n mαn kelima nen sayani a soge saxande lαxαni.”

Xarandiine nii yi rapaxu e ma kati!

Ala Batu Banxin mudu fi fena

24 Yesu nun a xarandiine Kapεrunan taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu maxinle yi fa Piyeri fεma, e yi a maxαdin, e naxa, “I karamαxαn mi Ala Batu Banxin mudun fima ba?”

25 Piyeri yi e yabi, a naxa, “A fima nen.” Piyeri so banxini waxatin naxan yi, Yesu singe yi falan ti, a naxa, “Simαn, i mirixi a ma di? Dunuɣa mangane mudun maxilima nde ra? E diine ba, hanma muxu gbεteye?”

† 17:20-21: Sansini ito xili nen mutaridi.

²⁶ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Muxu gbeteeye.” Yesu yi a fala, a naxa, “Na bunna neen, hali a diine mi a fi.

²⁷ Koni nxu mi waxi a xon ma, nxu xa muxuni itoe rafen. Nanara, siga baani, i sa konna bira. I na yexe singen naxan suxu, i a deeni bi, i gbeti gbanan keden toma nen a de, naxan lanje en ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n gbeen fi.”

18

Nde gbo birin xa?

Maraka 9.33-37, Luka 9.46-48

¹ Xarandiine yi fa Yesu fema na waxatini, e yi a maxodin, e naxa, “Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?”

² Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi.

³ Yesu yi a fala, a naxa, “N xa jondin fala e xa, xa e mi maxete, e liga alo diidina, e mi soe Ariyanna Mangayani mumε!

⁴ Nanara, naxan yo na a yete magodo alo diidini ito, na gbo dangu a birin na Ariyanna Mangayani.

⁵ Naxan yo mon na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu.”

Yulubina fe

Maraka 9.42-48, Luka 17.1-2

⁶ “Diidini itoe naxanye bata denkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni geme gbeen xidi a koe ra, a woli baan tilinna ma.”

⁷ “Gbalon dunuɲa muxune yee ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A fere mi na fo na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yee ra!

⁸ Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yii dungin nun i san dungi kannna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firinna nun i san firin kannna xa woli yahannama tɛɛni.

⁹ Xa i yɛɛn nan i birɛ yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yɛɛ keden kannna yi so habadan nii rakisini, benun i yɛɛ firin kannna xa so yahannama tɛɛni.”

Yɛxɛɛ tununxina fe sandana

Luka 15.3-7

¹⁰⁻¹¹ “Ɛ a liga ɛ yeren ma, ɛ nama diidini itoe rafɛya. N xa a fala ɛ xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yɛtagin toma waxatin birin.”

¹² “Ɛ mirixi a ma di? Xa yɛxɛɛ kɛmɛ muxuna nde yii, xa keden siga na xun xɔn, na kannna nanfe ligama? A yɛxɛɛ tonge solomanaanin e nun solomanaaninne luma nɛn e dɛgedeni geyaan fari, a siga a tununxi kedenna fendeni.

¹³ N xa jɔndin fala ɛ xa, a na a to waxatin naxan yi, a sewama nɛn na yɛxɛɛ kedenna fe ra dangu tonge solomanaanin e nun solomanaaninne ra naxanye mi lɔxi ayi.

¹⁴ A na kii nin, ɛ Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lɔ ayi.”

Hakɛ tongone

¹⁵ “Xa i ngaxakedenna hakɛn liga i ra, siga a fɛma i yi a sɔnna fala a xa ɛ firinna tagi. Xa a i xuiin namɛ, i bata i ngaxakedenna sɔtɔ na yi.

¹⁶ Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, ɛ nun muxu keden hanma muxu firin xa siga a fɛma alogo ‘feen

birin xa makiti sereya firin hanma saxan xuiin xon,*

¹⁷ Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin na, na feen fala denkeleya yamaan xa. Xa a mi a tuli mati denkeleya yamaan xuiin na, a yate alo denkeleyatarena hanma mudu maxinla.”

Tondi feen nun tin fena

¹⁸ “N xa nɔndin fala ε xa, ε na tɔnna dɔxɔ feen naxan na dunuɓa yi, Ala tɔnna dɔxɔma nɛn na ra ariyanna yi. E na tin feen naxan ma dunuɓa yi, Ala tinma nɛn na ma ariyanna yi.”

¹⁹ “N mɔn xa a fala ε xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuɓa yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na ligama ε xa nɛn.

²⁰ Bayo muxu firin hanma saxan na e malan dɛdɛ yi n xinli, n fan luma nɛn mɛnni e ye.”

Muxun naxan mi mafeluun tima

²¹ Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fɛma, a yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu dɔxɔɓa ma yoli, a na n haken tongo wax-atin naxan yi? Han dɔxɔɓa ma solofere ba?”

²² Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, dɔxɔɓa ma solofere mi a ra de, fɔ tonge solofere e nun solofere.”

²³ “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo mangan naxan waxi a walikɛne saren fi feni.

²⁴ A na fɔlɔxina, e fa walikɛ keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a siimayaan birin wali saranna yi lan.

²⁵ Bayo a mi yi nɔɛ a donla fiye, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a naxanla nun a diine nun

* **18:16:** Sariyane 19.15

a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi.

²⁶ Nanara, walikεεν yi a xinbi sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dijna n xa, n na i ya donla birin fima nen!’

²⁷ A kanna yi kininkinin a ma, a yi dijna a donla ma, a yi a lu na.”

²⁸ “Koni na walikεεν yi siga, a sa a lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi a suxu, a yi a kεεν deten. A yi a fala, a naxa, ‘N ma donla fi!’

²⁹ A lanfaan yi a xinbi sin a bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dijna n xa, n na i ya donla fima nen!’

³⁰ Koni a mi tin. A yi sa a sa kasoon na han a na a donla fi waxatin naxan yi.

³¹ Walikεεν bonne to na to, e xɔlɔ kati, e siga e kanna fema, e sa na birin fala a xa.

³² Nanara, e kanna yi a tan walikεεν xili, a naxa, ‘I tan walike jaxina, n ma donla naxan birin i ma, n dijna nen na ma bayo i bata n mafan.

³³ A mi yi lan nun ba, i fan xa kininkinin i walike boden ma alo n kininkinin i ma kii naxan yi?’

³⁴ Nayi, a kanna yi a sa kasoon na a xɔlɔni alogo a kantan muxune xa a jaxankata han a yi a donla birin fi.

³⁵ N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε suxuma na kii nin, xa ε tan nde mi a ngaxakedenna mafelu a bɔjɛni.”

19

*Futu kala fena
Maraka 10.1-12*

¹ Yesu yelinxi na falane tiyε, a keli Galile yamanani, a siga Yudaya yamanani denaxan Yurudεn baan kidi ma.

² Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra, a yi ne rakεndεya.

³ Farisi muxuna ndee yi fa a fεma a bunbadeni, e yi a maxɔdin, e naxa, “Sariyan na a ra ba, xεmεn xa naxanla rame, a findi bun yo ra?”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi Kitabun xaraxi ba? A naxa fa fala a fɔlɔni ‘Ala yi adaman da, xεmεn nun naxanla,’* ”

⁵ a naxa, ‘Nanara, xεmεna a nga nun a fafe bejinma, a a maso a naxanla ra, e findi fati bendε kedenna ra.’†

⁶ Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fɔ keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

⁷ E yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera Musa a yamarixi fa fala a xεmεn xa futu kala kedin so a naxanla yii, a yi a bejin?”

⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa bata tin, a ε xa ε naxanle bejin amasɔtɔ ε bɔɔnεn xɔdɔxɔ. Koni a mi yi na kiini nun a fɔlɔni.

⁹ Awa, n xa a fala ε xa, xεmεn naxan na a mε a naxanla ra, xa a naxanla mi yalunya ligaxi, xεmεn yi nde gbete futu, na xεmεn bata yalunyaan liga.”

¹⁰ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Xa xεmεn nun a naxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi.”

¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Birin mi nɔε xaranni ito suxε, koni fɔ Ala bata a fεrεn fi naxanye ma.

* **19:4:** Dunuja Fɔlɔn 1.27 nun 5.2 † **19:5:** Dunuja Fɔlɔn 2.24

12 Xεμενα ndee mi nεε ηaxanla futuε amasotε e bari kiin xεn, muxune nan ndee gbεteye ligaxi na kiini, koni ndee gbεteye lanxi a ma nen a e nama ηaxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nεε xaranni ito suxe, na xa a suxu.”

Yesu yi duba diidine xa

Maraka 10.13-16, Luka 18.15-17

13 Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa koni xarandiine yi falan ti ne ma.

14 Yesu naxa, “E tin diidine xa fa n fema, ε nama e raxεε amasotε e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na.”

15 A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga.

Xεme nafulu kannafe

Maraka 10.17-31, Luka 18.18-30

16 Banxulanna nde yi fa Yesu fema, a naxa, “Karamεxε, n fe fajin mundun ligε, n habadan nii rakisin sotε?”

17 Yesu yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n maxεdinma fe fajina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xεn ma, i xa nii rakisin sotε, yamarine suxu.”

18 A mεn yi maxεdinna ti, a naxa, “Yamari mundun ne ra?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama muηan ti. I nama wule seren ba.

19 I baba nun i nga binya, i yi i adamadi boden xanu alo i yeεna.”‡

‡ 19:19: Xεroyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20 nun Saraxaraline 19.18

20 Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?”

21 Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i waxi a xɔn ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yiigelitɔne ki. I nafunla sɔtɔma nɛn ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fɔxɔ ra.”

22 Banxulanna na mɛ waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasɔtɔ nafulu gbee kannan yi a ra.

23 Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, nafulu kanne so raxɔlɔ Ariyanna Mangayani!

24 N mɔn xa a fala ε xa, nafulu kannan so raxɔlɔ Alaa Mangayani dangu jɔgɔmɛn so feen na sagi-laan yinla ra.”

25 Xarandiine na mɛ waxatin naxan yi, e yi kabɛ kati! E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde fa nɔɛ kisɛ nayi?”

26 Yesu yi e mato, a naxa, “Muxun mi nɔɛ na ligɛ koni Ala nɔɛ feen birin ligɛ nɛn.”

27 Na xanbi ra, Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fɔxɔ ra. Nxu tan nanse sɔtɔma nayi?”

28 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, waxati nɛnɛ famatɔni, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn na dɔxɔ n ma mangaya gbɛdɛ binyaxini, ε tan naxanye biraxi n fɔxɔ ra, ε fan dɔxɔma nɛn manga gbɛdɛ fu nun firinne ma, ε yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti.

29 Naxanye birin bata banxine lu na, hanma a ngaxakeden xɛmɛmane nun a jaxalanmane hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xɛene n tan ma fe ra, a na jɔxɔn kɛmɛ sɔtɔma nɛn e nun habadan nii rakisina.

30 Koni naxanye yεεn na, ne wuyaxi sa luma nεn xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yεεn na.”

20

Xεε kanna walikene fe

1 Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nεn alo xεε kanna naxan minin subaxani muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakɔni.

2 E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanɲε soge keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakɔni.

3 Soge raxεn xεn waxatini, a keli, a siga lɔxɔ dεεn na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra.

4 Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, ‘Ɛ fan xa siga, ε sa wali n ma manpa bili nakɔni, a lan n xa ε saren fi naxan na, n na soε ε yii.’

5 Awa, ne yi siga walideni. Na danguxina, a mɔn yi na ɲɔxɔn liga yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina.

6 Awa, se din waxatin danguxina, a mɔn yi siga, a sa muxu gbεtεye fan li tixi na. A yi e maxɔdin, a naxa, ‘Ɛ fεriɲεnxi be nanfera? Ɛ mi fefe ligama?’

7 E yi a yabi, e naxa, ‘Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.’ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Awa, ε fan xa siga wali kedeni n ma manpa bili nakɔni.’ ”

8 “Ninbanna soxina, manpa bili nakɔ kanna yi a fala walikε kuntigin xa, a naxa, ‘Walikene xili, e saranna xa fi. A fɔlɔ dɔnxε ra xiine ma, i sa a rapan a singe ra xiine ma.’

⁹ Xεμεν naxanye wanla fɔlɔ jinbari waxatini, ne keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden sɔtɔ.

¹⁰ Nanara, muxun naxanye singe wanla fɔlɔ, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a sɔtɔma nɛn dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden sɔtɔ.”

¹¹ “Awa, e to yi a rasuxuma, e xεε kanna mafala fɔlɔ.

¹² E yi a fala, e naxa, ‘Muxun naxanye faxi dɔnxɛn na, ne waxatidi nan tun wali kɛxi. I nxu nun ne birin saren fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye fɛriɲɛnxi sɔgen na?’

¹³ Xεε kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, ‘Sɔxɔ, n mi tinxintareya xan ligaxi i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba?’

¹⁴ I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi dɔnxɛn na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata i saranna fi kii naxan yi.

¹⁵ N mi daxa ba, n xa n sagoon liga n ma gbetini? I n maxɔxɔlɔnma nɛn ba bayo n fonisire?’

¹⁶ Na kiini, naxanye yεɛn na, ne wuyaxi sa luma nɛn xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yεɛn na.”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 10.32-34, Luka 18.31-34

¹⁷ Yesu yi sigama Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, a yi a xarandii fu nun firinne xali e danna. A yi a fala e xa,

¹⁸ a naxa, “Ɛ a mato, en sigama Yerusalɛn taani, n tan Muxuna Dii Xεμεν sa soma nɛn saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii na yi. E n ma kitin bolonma nɛn, a lan sayaan ma.

19 Na xanbi ra, e yi n so siya gbɛtɛne yii naxanye n magelema, e yi n bulan, e yi n gbangban wudin ma. A soge saxande lɔxɔni n kelima nɛn sayani.”

*Yaki nun Yoni nga maxandina
Maraka 10.35-45*

20 Sebede a dii xɛmɛne nga yi fa Yesu fɛma e nun a dii xɛmɛne, e yi e xinbi sin Yesu bun ma, e yi a maxandi fena nde ma.

21 Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” A yi a yabi, a naxa, “Tin, i na i ya mangayaan sɔtɔ, n ma dii xɛmɛ firinni itoe xa dɔxɔ i fɛma, kedenna i yiifanna ma, kedenna i kɔmɛnna ma.”

22 Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ n maxandixi naxan ma, ɛ mi na kolon. Ɛ nɔɛ ɛ minjɛ tɔrɔya igelengenna ra ba, n fama n mindeni naxan na?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu nɔɛ nɛn.”

23 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ fama ɛ mindeni nɛn n ma tɔrɔya igelengenna ra yati! Koni muxun dɔxɔ fena n yiifanna ma hanma n kɔmɛnna ma, na mi n tan ma fɔ n fafe bata yi a ragidi naxanye xa.”

24 Xarandii fuun bonne na mɛ waxatin naxan yi, e xɔlɔ na ngaxakedenma firinne ma.

25 Nanara, Yesu yi e birin xili a fɛma, a naxa, “Ɛ a kolon yati siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan naba e xun na.

26 Koni a mi na kiini ɛ tan tagi. Xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na ɛ yɛ, fɔ a xa findi ɛ walikɛɛn nan na.

27 Xa naxan yo wa findi feni ɛ yɛɛratiin na fɔ a xa findi ɛ konyin nan na

²⁸ alo n tan Muxuna Dii Xεμεν to mi faxi muxe xa wali n xa koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxutɔ firin nakεndεya

Maraka 10.46-52, Luka 18.35-43

²⁹ E yi kelima Yeriko taani waxatin naxan yi, yama gbeen yi bira Yesu fɔxɔ ra.

³⁰ Danxutɔ firinna naxanye yi dɔxi kiraan na, ne yi a mε a Yesu dangumatɔɔn nan yi a ra, e yi gbelegbele, e naxa, “Nxu fafe, Dawudaa Dii Xεμενα, kininkinin nxu ma!”

³¹ Yamaan yi e masabari, koni e mɔn yi gbelegbele kati, e naxa, “Marigina, Dawudaa Dii Xεμενα, kininkinin nxu ma.”

³² Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nanfe liga ε xa?”

³³ E yi a yabi, e naxa, “Marigina, nxu waxi a xɔn ma nεn, nxu mɔn xa seen to.”

³⁴ Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yεεne ra. E yi seen to mafuren, e bira Yesu fɔxɔ ra.

21

Yesu so fena Yerusalen taani

Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

¹ E to maso Yerusalen taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yεε ra.

² A yi a ɲungu e ma, a naxa, “E siga banxidεen na ε yεε ra, ε sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fεma. E e fulun, ε fa e firinna ra n xa.

³ Xa muxuna nde ε maxɔdin, ε a fala a xa, ε naxa, ‘Marigin nan mako e ma,’ na kanna e soma ε yii nεn sa.”

⁴ Na liga nen alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa,

⁵ “E a fala Siyon kaane xa, ε naxa, ‘E a mato! E mangan fama ε ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilen diina.’* ”

⁶ Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na liga.

⁷ E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e dugine yifulun e fari, Yesu yi dɔxɔ sofanla fari.

⁸ Yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn ma, nde yi jɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn a binya feen na.

⁹ Yamaan naxan yi a yεε ra e nun a xanbi ra, ne birin yi lu sɔnxɔε, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa dii xεmεn ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xɔnna ma pon!”

¹⁰ Yesu so Yerusalen taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nde ito ra?”

¹¹ Yamaan yi e yabi, e naxa, “Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasareti taani Galile yamanani.”

Yesu Ala Batu Banxini

Maraka 11.15-19, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹² Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masarane tabanle rafelen e nun ganba matine gbɛdene.

¹³ A yi a fala e xa, a naxa, “A sεbεxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen Ala maxandi

* **21:5:** A mato Sakari 9.9 kui.

banxina.’† Koni ε tan bata a findi muɗadene luxunden na!”

¹⁴ Danxutɔne nun lɛbutenne yi siga Yesu fɛma Ala Batu Banxini, a yi e rakendɛya.

¹⁵ Koni saraxarali kuntigine nun sariya karamɔɔne to a to kabanako feene ligɛ, e diidine fan to naxanye yi sɔnxɔma Ala Batu Banxini, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa Dii Xɛmɛn ma,” e yi xɔlɔ.

¹⁶ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I mi diidine falan mɛɛn ba?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Di! E mi Kitabun yireni ito xaranxi ba, naxan a falaxi, ‘I bata diidine nun dii ɲɔreɛne yamari, e yi i matɔɔ?’‡ ”

¹⁷ Yesu yi e lu mɛnni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi na.

Yesu yi xɔdɛ binla danga

Maraka 11.12-14, 20-24

¹⁸ Na xɔtɔn bode, a xɛtɛmatɔɔn Yerusalɛn taani, kamɛn yi a suxu.

¹⁹ A yi xɔdɛ binla to kiraan dɛxɔn ma, a yi siga a bun ma, koni a mi a bogi yo li a ra, fɔ a dɛɛne. Nanara, a yi a fala xɔdɛ binla ma, a naxa, “I tan mi fa bogin sɔnɔn!” Awa, na waxatin yetɛni xɔdɛ binla yi xara!

²⁰ Xarandiine to na to, e yi kabɛ, e maxɔdinna ti, e naxa, “Xɔdɛ binli ito xaraxi di xulɛn?”

²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, xa ε dɛnkɛleyaxi, ε mi sikɛ, n naxan ligaxi xɔdɛ binli ito ra, ε fan nɔɛ na ɲɔxɔnna ligɛ nɛn. A birin xa mi na ra, ε nɔɛ a fale nɛn geyaan xa, ε naxa, ‘Keli be, i sa sin fɔxɔ igeni,’ na yi liga.

† **21:13:** A mato Esayi 56.7 nun Yereɓi 7.11 kui. ‡ **21:16:** Yaburin 8.3

22 Xa ε denkeleyaxi, ε na sese maxɔdin Ala ra, ε na sɔtɔma nɛn.”

Yesu sɛnbɛn maxɔdinna fe

Maraka 11.27-33, Luka 20.1-8

23 Yesu mɔn yi fa Ala Batu Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi fa a fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnbɛ mundun na, nde i yamarixi i xa feni itoe liga?”

24 Yesu yi e yabi, a naxa, “N fan xa ε maxɔdin fe keden ma, xa ε n yabi, n feene ligama sɛnbɛn naxan yi, n fan na falama ε xa nɛn.

25 Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?” E yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a falama nɛn nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi laxi Yoni ra?’

26 Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan yɛɛ ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra.”

27 Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Awa, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnbɛn naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

Dii xɛmɛ firinna fe sandana

28 “E xaxili lu ito xɔn ma. Xɛmɛna nde yi na, dii xɛmɛ firin yi naxan yii. A siga a forimaan fɛma, a sa a fala a xa, a naxa, ‘N ma diina, siga wali kɛdeni n ma nakɔni to.’

29 A yi a yabi, a naxa, ‘N mi waxi siga feni.’ Koni dɔnxɛn na, a bɔɓɛn yi maxɛtɛ, a siga.

³⁰ A fafe yi siga a diin bonna fema, a sa na fala kedenna ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, ‘N fafe, n sigama nen.’ Koni a mi siga.

³¹ Ne firinna ye, nde a fafe sagoon ligaxi?” E yi a yabi, e naxa, “Forimana.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala e xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma e ye ra Alaa Mangayani.

³² Amasɔɔ Yoni bata fa, a tinxinna kiraan yita e ra, e mi la a ra. Koni mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali e to na to, e bɔje mi maxete, e la a ra.”

Nakɔ kantanne fe sandana

Maraka 12.1-12, Luka 20.9-19

³³ Yesu naxa, “E tuli mati sanda gbete ra. Nakɔ kanna nde yi na nun naxan manpa bili nakɔɔn sa, a yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakɔɔn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini.

³⁴ Awa, a bogi waxatina a lixina, a yi a walikena ndee rasiga a nakɔɔn kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ne yii.

³⁵ Nakɔɔn kantan muxune yi nakɔ kanna walikene suxu, e kedenna mabɔnbɔ, e bonna faxa, e bonna magɔɔn gemene ra.

³⁶ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi a walike gbeteye rasiga, naxanye yi wuya dangu a fɔloyixine ra. Nakɔɔn kantan muxune yi ne fan liga na kii kedenni.

³⁷ Dɔnxen na, a yi a dii xemɛn nasiga e ma, a naxa, ‘E danma nen n ma diin tan na.’ ”

38 “Koni nakɔ kantanne to a dii xεmεn to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna ke tongon nan ito ra, ε fa be, en na a faxa alogo en xa a keεn sɔtɔ.’

39 Nayi, e yi a suxu, e siga a torontoronjε nakɔ xεεn fari ma, e sa a faxa. §

40 Awa, nakɔ kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama nakɔ kantanne ra?”

41 E yi a yabi, e naxa, “A na muxu jaxine faxama nen kii jaxini, a yi nakɔɔn taxu muxu gbeteɣe ra naxanye a gbeen soε a yii a xaba waxatini.”

42 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E munma Kitabun yireni ito xaran ba? A naxa, ‘Banxi tiine e me gεmεn naxan na, na bata findi banxin gεmε fisamantenna ra. Marigin nan na ligaxi, a findi kabanako feen na en yeε ra yi.’* ”

43 Yesu naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, Alaa Mangayaan bama ε yii nen, a so yama gbeten yii, naxanye kewali lanjε a ma.

44 Naxan yo na bira gεmεni ito fari, na yigirama nen a dungin dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

45 Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune to Yesu a sandan me, e yi a kolon a falan tima e tan nan ma.

46 Nanara, e yi kata a suxu feen na, koni e yi gaxu yamaan yeε ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu ra.

§ 21:39: Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xε Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. * 21:42: Yaburin 118.22-23

22

Naxalandi tiin sandana

Luka 14.15-24

¹ Yesu mən yi sandan sa yamaan xa.

² A yi a fala, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nən alo mangan naxan ɲaxalandi tiin sɛwa donse donna malanni tən a dii xɛmɛn xa.

³ A yi a walikɛne rasiga a muxu xilixine ma alogo e xa fa donse donna malanni, koni e mi tin fɛ.

⁴ Nanara, a yi a walikɛ gbɛtɛye rasiga e ma, a naxa, ‘Ɛ sa a fala e xa, a donseen birin bata yitən iki. N bata n ma turaan nun ɲinge raturaxine faxa, seen birin bata yitən. Ɛ fa ɲaxalandi tiin donse donna malanni!’

⁵ Koni e mi a yatɛ, e siga e makone ra. Nde yi siga xɛɛne ma, nde yi siga e wanle ra.

⁶ A dənɣene yi walikɛne suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxa.”

⁷ “Mangan yi xɔlɔ kati, a yi a sofane rasiga, e sa faxa tiine halagi, e yi e taan gan.

⁸ Na xanbi ra, a yi a walikɛne xili, a naxa, ‘Naxalandi tiin malanna bata yitən koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi daxa e xa xili.

⁹ Awa, iki ɛ siga kira xunne ma. Ɛ na muxu yo to, ɛ ne xili malanni.’

¹⁰ Nanara, walikɛne yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu ɲaxine nun muxu fapine birin. Nayi, ɲaxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.”

¹¹ “Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xɛmɛna nde to mɛnni, ɲaxalandi ti domain mi yi a ma.

¹² A yi a maxɔdin, a naxa, ‘Sɔxɔ, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxa ɲaxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xεmεn mi a yabi sɔtɔ.

¹³ Mangan yi a fala a walikεne xa, a naxa, ‘Ɛ a xidi ken, ε yi a ramini tanden ma dimini, wugan nun ɲin naxinna dεnaxan yi.’ ”

¹⁴ Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.”

Mudu fiin maxɔdinna fe

Maraka 12.13-17, Luka 20.20-26

¹⁵ Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tɔɲεγε feni tɔn a fala xuiin xɔn ma.

¹⁶ E yi e xarandiina nde nun Herode a muxuna nde rasiga Yesu fεma a faladeni, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon fa fala ɲɔndi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala ɲɔndin nan ma. Muxe mi nɔε i ya miriyaan maxεte, amasɔtɔ i mi muxune rafisaxi e bode xa.

¹⁷ Awa, i mirixi a ma di, a fala nxu xa, a daxa mudun yi fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi?”

¹⁸ Koni Yesu yi e nata ɲaxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “Ɛ tan nafigine! Nanfera, ε katama n bunbadeni?”

¹⁹ Ɛ gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra.

²⁰ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Nde xili nun a yεtagin sawura a ma?”

²¹ E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen

xa so a yii, Ala gbeen yi so Ala yii.”*

²² E na με waxatin naxan yi, e kabε kati, e keli a fεma, e siga.

Faxa muxune rakeli fena

Maraka 12.18-27, Luka 20.27-40

²³ Na λσχσν yeτeni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi ke-lima sayani. E yi Yesu maxσdin,

²⁴ e naxa, “Karamσχσ, Musa bata yi a fala, a naxa, ‘Xa xεμεn faxa, a mi dii lu, a ngaxakedenna xa a κε ηaxanla tongo alogo a xa diina nde bari faxa muxun xa.’†

²⁵ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi be nun, forimaan yi ηaxanla futu, a faxa, a mi dii σστσ, a ηaxanla yi lu a xunyεn xa.

²⁶ A yi liga na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi liga na kiini, na yi liga han solofere.

²⁷ Δσnχεn na, ηaxanla fan yi faxa.

²⁸ Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, ηaxanla findima nde gbee ra na muxu soloferene ye? Bayo e birin bata yi a δσχσ.”

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasστσ ε mi Kitabun kolon hanma Ala senbena.

³⁰ Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xεμεn mi ηaxalan fute, ηaxanla mi δσχε xεμεn χσn.

* **22:21: Ala gbeena:** Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen nan na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen nan na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yetε so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. † **22:24:** A mato Dunuja Fσλσn 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui.

³¹ Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen ma, ε mi Alaa falan xaranxi ba? A naxa,

³² ‘Iburahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fō niiramane.”‡

³³ Yamaan na mε waxatin naxan yi, e kabε Yesu a xaranna ma kati!

Yamari fisamantenna fe

Maraka 12.28-34, Luka 10.25-28

³⁴ Farisi muxune a mε waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a liga Saduse muxune yi e dundu, e yi e malan.

³⁵ Sariya karamoxo keden yi na, na yi Yesu keɲaan feɲefεεε, a yi a maxodin,

³⁶ a naxa, “Karamoxo, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?”

³⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “ ‘I Marigina Ala xanu i bɔɲɛn birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na.’ §

³⁸ Yamarini ito gbo dangu e birin na.

³⁹ A firindeni ito luxi nɛn alo bonna, a naxa, ‘I adamadi boden xanu alo i yeɛna.’*

⁴⁰ Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi yamari firinni itoe nan na.”

Yesu yi maxodinna ti

Maraka 12.35-37, Luka 20.41-44

‡ **22:32: niiramane:** Ala naxa a Iburahimaa Ala nan a ra. A mato Xorɔyaan 3.6 nun 3.15-16 kui. A mi a falaxi nun a Iburahimaa Ala nan yi a tan na Iburahima yi a nii ra waxatin naxan yi. Na luxi nɛn alo Ala yeɛna e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yeɛ ra yi. Nanara, faxa muxune kelima nɛn sayani. § **22:37:** Sariyane 6.5 * **22:39:** Saraxaraline 19.18

41 Farisi muxune malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxədin, a naxa,

42 “Ɛ mirixi Alaa Muxu Sugandixina feen ma di? Nde bənsən a ra?” E yi a yabi, e naxa, “Dawuda bənsənna nan a ra.”

43 Yesu yi e maxədin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sarijanxin na? Amasəto Dawuda a falama, a naxa,

44 ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dəxə n yiifanna ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† ’

45 Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bənsənna ra di?‡

46 Muxu yo mi nə a yabε fala keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxədinε fe gbεε ma.

23

Yesu yi sariya karaməxəne nun Farisi muxune yalagi

Maraka 12.38-39, Luka 11.43, 46, 20.45-46

1 Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa,

2 a naxa, “Sariya karaməxəne nun Farisi muxune dəxi Nabi Musa funfun nin.

† **22:44:** Yaburin 110.1 ‡ **22:45:** Na waxatini karaməxəne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bənsənna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburi 110 seβε, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nεen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yεε ra yi.

³ Nayi, ε e falane birin suxu, ε yi e liga. Koni ε nama e kεwali sifane tan liga, amasɔtɔ e naxan falama, e mi na ligama.

⁴ E goron binyene raxidima, e yi e dɔxɔ muxune xun ma, koni hali e yii sonla, e tan mi waxi na din feni e ra e maxalideni.

⁵ E feen birin ligama nεn alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabu falane seβema, e yi e xidi e tigne nun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti dεnbεxi kuyene ra.

⁶ Binye dɔxɔdene rafan e ma malanne yi, e dɔxɔ yamaan yεε ra salide banxine yi.

⁷ Binye xɔntɔnne rafan e ma lɔxɔ tidene yi, muxune yi e xili ‘Karamɔxɔ.’ ”

⁸ “Koni muxe nama ε tan xili ba fa fala, ‘Karamɔxɔ,’ amasɔtɔ ngaxakedenmaan nan ε birin na, karamɔxɔ keden pee nan ε yii.

⁹ Awa, ε nama muxu yo xili dunuɲa ito yi fa fala, ‘N Fafe,’ amasɔtɔ Fafe keden pee nan ε yii ariyanna yi.

¹⁰ E nama tin muxune xa ε xili ‘Kuntigina,’ amasɔtɔ kuntigi keden peen nan ε yii. Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.

¹¹ Muxun naxan gbo ε birin xa, na xa findi ε konyin na.

¹² Naxan na a yεte yite, na yigodoma nεn. Naxan na a yεte magodo, na yitema nεn.”

Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune nafigiya

Maraka 12.40, Luka 11.39-42, 44-52, 20.47

13 “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! Amasɔtɔ ε Ariyanna Mangayaan dεen nagalin muxune yεε ra, ε tan yetεen mi soma, ε mɔn mi muxune luma e so naxanye waxi so feni.”

14 “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! Amasɔtɔ ε kaɲa gilene yii seene bama e yii. Ε yi ε yetε mayita sali xunkuyeni. Ε yalagima nεn na feene ma a ɲaxin na.”

15 “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! Ε fɔxɔ igen nun bɔxɔ xɔnna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu keden peen sɔtɔ. Ε na a sɔtɔ ε a findima nεn yahannama kaan na naxan ɲaxu ε tan xa dɔxɔ firin.”

16 “Gbalona ε xa, ε tan danxutɔɔn naxanye danxutɔɔn yii rasuxuma. Ε tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kɔlɔ Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, koni naxan na a kɔlɔ Ala Batu Banxin xεmani, fɔ na kannna xa a falan nakamali.’

17 Ε tan danxutɔ xaxilitarene! Mundun gbo xεmana hanma Ala Batu Banxin naxan xεmaan nasariɲanma?

18 Ε mɔn a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kɔlɔ saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kɔlɔ saraxan yeteni naxan saraxa ganden fari, fɔ a xa a falan nakamali.’

19 Danxutɔne! Mundun gbo saraxana hanma saraxa ganden naxan saraxan nasariɲanma?

20 Awa, naxan na a kɔlɔ saraxa ganden xinli, na bata a kɔlɔ saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari.

21 Naxan na a kɔlɔ Ala Batu Banxin xinli, na bata a kɔlɔ Ala Batu Banxin nun Ala yɛtɛni, naxan luma ε yɛ mɛnni.

22 Muxun naxan na a kɔlɔ ariyanna yi na bata a kɔlɔ Alaa manga gbɛdɛni e nun naxan dɔxi a yi.”

23 “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine, ε nakɔ yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbɛtɛye, koni ε bata ε mɛ sariyana fe gbeene ra, alo kiti kɛndɛn nun kininkininna nun tɔgɔndiyana. Anu, ε lan ε xa ne nan liga, e nun fe dɔnxɛne.

24 Ε tan danxutɔɔn naxanye danxutɔne yii rasuxuma, ε minseen naserendenma alogo ε xa soso keden peedin ba a yi, koni ε yi jɔgɔmɛn gerun!”

25 “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine, ε igelengenna nun ε donse saseen fanna masugusuguma, koni e kuiin nafexi milan nun yɛtɛ rafan fe jaxine ra.

26 I tan Farisi muxu danxutɔna, i ya igelengenna nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a fanna fan xa sarijan.”

27 “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine. Ε luxi nɛn alo banxi fajin naxan tixi gaburun xun ma bɛndɛ fixɛn soxi naxan ma naxanye fari tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xɔnne ra e nun se xɔsixin sifan birin.

28 Ε fan na kiini, ε yɛtɛ findima tinxin muxun nan na muxune birin yɛtagi, koni ε kuiin nafexi nafigiyaan nun fe jaxine ra pen!”

*Yesu yi e jaxankatana fe fala
Luka 11.47-51*

29 “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine. Ε banxi tofajine tima nabine gaburune xun ma, ε yi tinxin muxune gaburune ratofanηε ayi.

30 Ε yi a fala, ε naxa, ‘Xa nxu yi na nun nxu benbane waxatini, nxu mi yi kafuma e ma e nabine faxa waxatin naxan yi.’

31 Awa, ε tan yetεεn sereyaan bama ε yetε xili ma fa fala naxanye nabine faxa, ne nan bōnsōn ε ra.

32 Awa, ε benbane hakεne dεfe!

33 Ε tan kosone, ε tan saji bōnsōnne, ε giyε yahanama kitin bun ma di?”

34 “Nanara, n nabine nun xaxilimane nun sariya karamoxone rasigama ε ma. Ε nde faxama nεn, ε yi nde gbangban wudin ma. Ε yi nde bulan salide banxine kui, ε yi e sagatan keli taa ma han taa ma.

35 Na kiini, ε saranma nεn na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Habila tinxin muxun ma han Sakari, Berεkaya dii xεmεna, ε naxan faxa Ala Batu Banxin nun saraxa ganden tagi.

36 N xa ηōndin fala ε xa, na birin xεtεma nεn iki muxune ma.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Luka 13.34-35

37 “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! Ε tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xεrane magōlōn. A xōnla n suxu nεn sanηa ma wuyaxi n xa ε malan n fεma alo tōxε ngana a diine malanma a gabutεεn bun kii naxan yi, koni ε mi tin!

38 Awa, Ala ε konna rabεjinma nεn fefe!

39 Amasōtō n xa a fala ε xa, ε mi fa n toma sōnōn han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

24

Ala Batu Banxin kalana fe Maraka 13.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiine yi fa a fema, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra.

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ mi seni itoe birin toma ba? N xa jɔndin fala ɛ xa, gɛmɛni ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nɛn.”

Tɔɔn nun bɛsɛnxɔnyana fe Maraka 13.3-13, Luka 21.7-19

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan yi, a xarandiine yi siga a fema wundoni, e yi a maxɔdin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin naxan yi, na fala nxu xa, e nun taxamasenna naxanye i fa waxatin nun waxati rajanna yitama nxu ra.”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ a liga ɛ yeren ma alogo muxe nama ɛ mayenden.

⁵ Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nɛn n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden.

⁶ Ɛ yɛngɛ feene mɛma nɛn, ɛ yɛngɛna ndee xinle mɛ. Koni ɛ nama gaxu. A fɛrɛ mi na fɔ na fe sifane xa liga nɛn, koni waxati rajanna mi na ra singen.

⁷ Siyana ndee siyana ndee yɛngɛma nɛn, yamanana ndee yi yamanana ndee yɛngɛ. Fitina kamɛne yi so, bɔxɔn yi xuruxurun yirena ndee yi.

⁸ Na feene birin ligama nɛn alo jaxanla dii bari kuiin xɔlɛ singena.”

⁹ “Na xanbi ra, e ε suxuma nεn, e yi ε tɔrɔ, e yi ε faxa. Siyane birin ε raɲaxuma nεn n tan ma fe ra.

¹⁰ Muxu wuyaxi birama nεn tantanni na waxatini, e yi e bode yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode raɲaxu.

¹¹ Wule nabi wuyaxi fama nεn e fa muxu wuyaxi mayenden.

¹² Fe ɲaxin gboma ayi nεn dunuɲa yi han muxu wuyaxi a xanuntenyaan yi xurun.

¹³ Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a raɲanna, na kisima nεn.

¹⁴ Awa, Alaa Mangayana falan Xibaru Faɲin kawandin bama nεn dunuɲa yiren birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na xanbi ra waxati raɲanna yi a li.”

Se Haramuxina fe

Maraka 13.14-23, Luka 21.20-24

¹⁵ “E na Se Haramuxin to tixi yire sariɲanxini naxan halagin tima, Nabi Daniyeli naxan ma fe fala, (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon,)*

¹⁶ nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te geyane fari.

¹⁷ Muxun naxan a kore banxin kɔε ra, na nama xεtε, a godo banxini a yii seene tongodeni.

¹⁸ Muxun naxan xεεn ma, na nama xεtε banxini a doamaan tongodeni.

¹⁹ Gbalo gbeen fudi kanne nun diin ngane yεε ra na waxatine yi!

²⁰ E Ala maxandi alogo ε giin nama lan xunbeli waxatin ma hanma Matabu Lɔxɔna!

* **24:15:** A mato Daniyeli 9.27 nun 11.31 nun 12.11 kui.

²¹ Amasotō na lōxōne tōrōn jaxuma ayi nēn dangu a birin na. A jōxōn munma liga singen xabu dunuja da waxatini han iki. A jōxōn fan mi fa ligama sōnōn!

²² Xa Ala mi yi nde ba na lōxōne ra nun, muxu yo mi yi kisima, koni a bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.”

²³ “Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi,’ hanma, ‘A sa mēnni,’ ε nama la na ra.

²⁴ Amasotō muxu wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima nēn, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne mayenden, xa na lanje.

²⁵ Ε a mato, n bata a fala ε xa benun a waxatin xa a li.

²⁶ Nanara, xa muxu yo a fala ε xa, a naxa, ‘A mato, a sa burunna ra!’ Ε nama siga na! Hanma xa e a fala fa fala, ‘A luxunxi be yi!’ Ε nama la na ra!

²⁷ Amasotō alo kuyen na a jinna masōxōn keli sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna Dii Xēmēn fama na kii nin.

²⁸ Binbin dēnaxan yi, dugane e malanma mēnna nin.”

Muxuna Dii Xēmēn fa fena

Maraka 13.24-27, Luka 21.25-28

²⁹ “Na tōrō lōxōne na dangu, ‘sogeni dimima nēn, kiken mi fa dēgema, sarene kelima nēn kore e bira, kore xōnna sēnbene yimaxama nēn.’†

³⁰ Nayi, n tan Muxuna Dii Xēmēna taxamasenna minima nēn kēnēnni kore. Dunuja siyane birin yi

† **24:29:** Esayi 13.10 nun Esayi 34.4

wuga. E n tan Muxuna Dii Xεμεη toma fe ηen kore xonna kundani senben nun binyeni.

³¹ Xota xui gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama ηen baxan tongon naaninne birin yi, e yi n ma muxu yebaxine malan, keli dunuja danna bonna ma sa daxo bonna ra.”

Xode binla fe taxamasenna

Maraka 13.28-31, Luka 21.29-33

³² “E xaxili sotō xode binla fe ma. A yiine na maṅingi, a deene yi mini falo, ε a kolonma ηen nayi fa fala ηemen bata maso.

³³ A na kii nin, ε na feni itoe birin to waxatin naxan yi, ε a kolonma ηen fa fala waxati saxin bata maso, a bata so de yeteen li.

³⁴ N xa ηandin fala ε xa, iki muxune mi danguma fo na feene birin liga.

³⁵ Kore xonna nun baxo xonna danguma ηen, koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Maraka 13.32-37, Luka 17.26-30, 34-36

³⁶ “Muxu yo mi na laxan nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xεμεηna, fo a Fafe Ala keden peena.

³⁷ N tan Muxuna Dii Xεμεη fa feen ligama ηen alo naxan liga Nuhan gbee waxatini.

³⁸ Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e degema, e yi e minma, e yi ηaxanle futuma, e yi e diine fima xεμεηne ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui.

³⁹ Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mumε han fufaan yi fa, a yi e birin xali.

Muxuna Dii Xेमेन na fa waxatin naxan yi, a ligama na kii nin.

⁴⁰ Muxu firin luma nen xेेन ma na waxatini, keden xalima nen, keden yi lu na.

⁴¹ Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na.

⁴² ε lu ε yεε ra yi, amasōtō ε mi ε Marigin fa waxatin kolon.

⁴³ ε ε xaxili lu ito xōn ma. Xa banxi kanna yi muɓaden fa waxatin kolonɓe kōεεn na nun, a mi yi tinɓe muɓaden xa so a banxini, a yi luma a yεε ra yi nen.

⁴⁴ Nanara, ε xa ε yitōn amasōtō ε xaxili mi lōxōn nun waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xेमेन fama na waxatin nin.”

Walikε tinxinxina fe

Luka 12.41-48

⁴⁵ “Walikεεn mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dōxi walikεεn bonne xun na, a e donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra.

⁴⁶ Na walikεεn sewama nen, xa a kuntigina a li na wanla ke!

⁴⁷ N xa ɓōndin fala ε xa, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nen.

⁴⁸ Koni xa walikε ɓaxin na a ra, a a falama nen a yeε ma, a naxa, ‘N ma kuntigin bata buyε ayi.’

⁴⁹ A yi lu walikεεn bonne bōnbε, a yi a dege, a yi a min e nun dōb minne.

⁵⁰ Awa, walikεεn yengi mi lōxōn naxan ma, a mi waxatin naxan kolon, a kuntigin fama na waxatin nin.

⁵¹ A kuntigina a ɲaxankatama nɛn, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yire yi wugan nun ɲin naxinna dɛnaxan yi.”

25

Sungutun fuuna fe sandana

¹ “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo sungutun fuun naxanye e lɛnpune tongo e siga ɲaxalandi kanna ralandeni siga ɲaxalandi tiine malanni.

² Xaxilitare suulun yi e yɛ, xaxilimaan nan yi suulunna bonne ra.

³ Xaxilitarene yi e lɛnpune tongo koni e mi ture tongo.

⁴ Koni xaxilimane yi e lɛnpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lɛnpun nadɛgɛ seen na.

⁵ ɲaxalandi kanna to bu, xixɔnla yi sungutunne suxu, e xi.”

⁶ “Kɔɛ tagini sɔnxɔ xuiin yi mini, e naxa, ‘ɲaxalandi kanna bata fa. Ɛ fa a ralan!’

⁷ Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lɛnpune yitɔn.

⁸ Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘Ɛ nxu ki tureni, amasɔtɔ nxɔ lɛnpune tumaan ni i ra.’

⁹ Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘Ɛn-ɛn, a mi en birin yiliyɛ. Ɛ siga sare matine fɛma ɛ sa nde sara ɛ yetɛ xa.’

¹⁰ Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa mɛnni waxatin naxan yi, ɲaxalandi kanna yi fa. Sungutun suulunna naxanye yitɔnxi, ne yi so ɲaxalandi kanna fɔxɔ ra malanni. E dɛɛn nagali.

¹¹ Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, ‘Nxu fafe, yandi, dɛɛn nabi nxu xa.’

12 Naxalandi kannu yi e yabi, a naxa, ‘N xa nɔndin fala ε xa, n mi ε tan kolon mume!’ ”

13 Yesu yi a fala, a naxa, “E lu ε yεε ra yi amasɔɔ ε mi lɔxɔn nun waxati saxin kolon.”

Walikε saxanna fe sandana

Luka 19.11-27

14 “Ariyanna Mangayaan ligaxi nɛn alo xεmɛn naxan yi sigama sigatini, a yi a walikεne xili, a yi a yii seene taxu e ra.

15 A yi xεma gbanan suulun so keden yii, a yi firin so gbete yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin nun e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini.

16 Walikεεn naxan xεma gbanan suulun sɔɔ, na yi siga na rayulayadeni mafuren, a yi xεma gbanan suulun gbete sɔɔ.

17 Walikεεn naxan xεma gbanan firin sɔɔ, na fan yi firin gbete sɔɔ.

18 Koni walikεεn naxan xεma gbanan keden sɔɔ, na yi sa yinla ge, a yi a kuntigina xεmaan luxun na.”

19 “Waxati xunkuye danguxina, walikεne kuntigin yi fa alogo e xa e dentεge.

20 Walikεεn naxan xεma gbanan suulun sɔɔ, na yi fa, a yi xεma gbanan suulun gbete yita a ra. A yi a fala, a naxa, ‘N kannu, i xεma gbanan suulun nan taxu n na. N bata suulun gbete sɔɔ, a tan ni i ra.’

21 Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikε fanin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nɛn. Fa sɛwa n tan i kannu xɔn!’

²² Na xanbi ra, a xεma gbanan firinna so naxan yii, na yi fa, a naxa, ‘N kannna, i xεma gbanan firin nan so n yii. N bata firin gbete sɔtɔ, a tan ni i ra.’

²³ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walike faɲin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nεn. Fa sεwa n xɔn!’

²⁴ Dɔnxεn na, naxan xεma gbanan keden sɔtɔ, na yi fa, a naxa, ‘N kannna, n na a kolon a i ya fe xɔdɔxɔ. I seen xabama yireni i mi a bixi dɛnaxan yi, i donseen malanma yireni i mi se sixi dɛnaxan yi.

²⁵ Na nan n gaxu, n yi siga, n yi sa i ya xεmaan luxun bɔxɔn bun. I gbeen naxan na, na ni i ra.’

²⁶ A kuntigin yi a yabi, a naxa, ‘I tan walike ɲaxi salantenna, i a kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni n mi a bixi dɛnaxan yi, n yi donseen malan yire yi n mi a sixi dɛnaxan yi.

²⁷ Na ma, a yi lan nun i xa sa n ma xεmaan taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi xεmaan nun a tɔnɔdin sɔtɔ.

²⁸ Nba, ε xεma gbananna ba a yii, xεma gbanan fu naxan yi, ε a so na yii.

²⁹ Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde soma nεn na yii mɔn, a yi a gbegbe sɔtɔ. Koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nεn.

³⁰ Nba, tɔnɔ mi na walikeεn naxan na, ε na woli tandeni, dimini, wugan nun ɲin naxinna dɛnaxan yi.’ ”

Kiti dɔnxεna fe

31 “N tan, muxuna Dii Xεμεν na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun malekane birin a fαxα ra, a dαxαma nen a mangaya gbεdeni binyeni.

32 Dunuηa siyane birin malanma nen a yεtagi. A yi e yitaxun dαxα firinna ra, alo xuruse rabaan γεξεεne nun siine yitaxunma kii naxan yi.

33 A γεξεεne malanma nen a yiifanna ma, a siine malan a kαμενna ma.

34 Na xanbi ra, mangana a falama nen a yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘E fa be, n Fafe Ala dubaxi ε tan naxanye xa. E fa ε κεεn sαtα, mangayaan naxan yitαnxi ε xa xabu dunuηa da waxatini.

35 Bayo kamεna n suxu nen, ε yi donseen so n yii. Min xαnla yi n suxu, ε yi igen so n yii. N siga nen xαηeyani, ε yi n yigiya.

36 Marabεnna yi n suxu, ε yi n maraberi ba. N yi fura, ε yi n dandan. N yi sa kason na, ε yi fa n xαntαn.’

37 Tinxin muxune a yabima nen na yi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kamεtαn to minen yi, nxu yi donseen so i yii, hanma i min xαlitαna, nxu yi igen so i yii?’

38 Nxu i to xαηeyani waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma marabεnna i ma, nxu yi i maraberi ba?’

39 Nxu i to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kason na, nxu yi i xαntαn?’

40 Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa ηαndin fala ε xa, ε naxan liga ngaxakedendina nde xa, naxan xurun dangu birin na, ε na liga n tan nan xa nayi!’ ”

41 “Na xanbi ra, naxanye na lu a kαμενna ma, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E masiga n na, dangatone,

ε siga habadan tεeni naxan yitɔnxi Yinna Manga Setana nun a malekane xa.

⁴² Bayo kamena n suxu nen, ε mi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ε mi igen so n yii.

⁴³ N yi lu xɔneyani, ε mi n yigiya. Marabenna yi n suxu, ε mi n maraberi ba, n fura kasoon na, ε mi n mali.’

⁴⁴ Ne fan yi a yabi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔn to minen yi, hanma i min xɔlitɔna hanma i xɔneyani hanma i marabertɔna hanma i furetɔna hanma i kasoon na, nxu mi tin i maliye?’

⁴⁵ Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa jɔndin fala ε xa, ε mi naxanye liga muxudini ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, ε mi na ligaxi n tan fan xa na yi.’

⁴⁶ Awa, ne sigama habadan tɔrɔn nin. Koni tinxin muxune sigama habadan nii rakisin nin.”

26

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ Yesu to yelin na falane birin tiye, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa,

² “E a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* xa a li. N tan Muxuna Dii Xemena, e n yanfama nen, n lu yiini, e n gbangban.”

* **26:2: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

³ Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni.

⁴ E yi a nata, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxa.

⁵ E yi a fala, e naxa, “En nama a suxu sanla waxatini, xanamu, yamaan murutema nen!”

Latikɔnɔnna sa fena Yesu ma

Maraka 14.3-9, Yoni 12.1-8

⁶ Yesu yi Simɔn dogonfontɔna banxini waxatin naxan yi Betani taani,

⁷ ɲaxanla nde yi fa a fɛma, a fa latikɔnɔnna sare xɔdɛxɛn na a sase gɛmɛ ramaan kui, gɛmɛn naxan xili “alabasita.” A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a dɛgema waxatin naxan yi.

⁸ Yesu a xarandiine to na to, e yi xɔlɔ, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “I ito birin yikalama nanfera?”

⁹ Latikɔnɔnni ito yi matiyɛ nen dɛɛ xɔdɛxɛn na, a saren yi so yiigelitɔne yii.”

¹⁰ Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ ɲaxanli ito mafalama nanfera? A bata fe faɲin liga n xa.

¹¹ Amasɔtɔ yiigelitɔne ɛ fɛma waxatin birin koni n tan mi luma ɛ fɛma waxatin birin.

¹² A bata latikɔnɔnna sa n fatin ma alogo n xa n yitɔn gaburuna fe ra.

¹³ N xa ɲɔndin fala ɛ xa, n ma falan Xibaru Faɲini ito na rali dunuɲa yire yo yi, ɲaxanli ito kɛwanla falama nen, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Maraka 14.10-11, Luka 22.3-6

14 Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasi Isakariyoti, na yi siga saraxar-ali kuntigine fɛma,

15 a naxa, “Xa n Yesu so ε yii, ε nanse soma n yii?” Ne yi gbeti gbanan tonge saxan so a yii.†

16 Fɔlɔ na waxatin ma, Yudasi yi lu fɛrɛn fɛnrɛ, alogo a xa Yesu yanfa, a a so e yii.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

Maraka 14.12-21, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30

17 Buru Tetaren Sanla‡ sogen fɔlɔna, xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala i xa minɛn?”

18 A yi a fala e xa, a naxa, “E siga xɛmɛna nde fɛma taani, ε sa a fala a xa, ε naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, n ma waxatin bata a li. N tan nun n ma xarandiine xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don i ya banxini.’ ”

19 Xarandiine yi a liga alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseni tɔn.

20 Ninbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi dɔxɔ e dɛgedeni.

21 E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa nɔndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nɛn, a yi n so yiini.”

22 Xarandiine yi sunu han, e yi a maxɔdin fɔlɔ keden keden yɛɛn ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?”

† 26:15: A mato Sakari 11.12 kui. ‡ 26:17: **Buru Tetaren Sanla:** Yahudiyane yi burun donma lɛben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarɔjan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nxu nun naxan nxu yiin nagodoxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini.

²⁴ N tan Muxuna Dii Xεμεη faxama ηηη, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kannu yεε ra naxan Muxuna Dii Xεμεη soma yiini! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumε!”

²⁵ Yudasi naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karamαχo, n tan nan na ra ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

Marigina ximenna fe

Maraka 14.22-26, Luka 22.15-20, Kερεηti Kaane Singena 11.23-25

²⁶ E yi e dεgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, ε yi a don, n fati bεndεη nan ito ra.”

²⁷ Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “E birin xa a min

²⁸ amasαto n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xαη, a minima muxu wuyaxi xa ηηη e yulubin mafeluun na.

²⁹ N xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han en birin mαη yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.”

³⁰ Na xanbi ra, e yi βεtin ba, § e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri a mε fena Yesu ra

Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

§ **26:30: βεtina:** E namunna nan yi a ra na sanla waxatini e xa Yaburin yirena nde ba, fata sorani ito nde ra: 113 han 118.

³¹ Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin ε mεma n na nεn to kαεεn na, amasαtα a σεβεχι Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nεn, yeξεεne birin yi xuya ayi.’* ”

³² Koni n na keli sayani, n sigama nεn ε yeε ra Galile yamanani.”

³³ Piyeri yi Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mε i ra, n tan mi n mε i ra mumε!”

³⁴ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jαndin fala i xa, benun dontonna xa wuga to kαεεn na, i a falama nεn dαxαja ma saxan fa fala i mi n kolon.”

³⁵ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mumε, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakoni

Maraka 14.32-42, Luka 22.39-46

³⁶ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “E dαxα be, n tan sigan mεnni, n xa sa Ala maxandi.”

³⁷ A siga Piyeri nun Sebede a dii xeμεε firinne ra. A bαjεn yi rafαrαxi, a yi sunuxi.†

³⁸ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “N bαjεn nafαrαxi han n faxa, ε lu be, ε lu ε yeε ra yi n xαn ma.”

³⁹ A yi siga ndedi, a yi bira, a yetagin yi lan bαxαn ma, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanje tαrαya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fα i tan sagona.”

* **26:31:** A mato Sakari 13.7 kui. Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na bayo e a faxama nεn. † **26:37: A sunu** bayo a a kolon fa fala muxune a faxama nεn.

⁴⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi xεtε, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “E mi nɔxi luyε ε yεε ra yi n xɔn ma hali waxatidi?”

⁴¹ E lu ε yεε ra yi, ε Ala maxandi, alogo ε nama bira tantanni. E niin waxɔn feen fan koni ε fati bɛnden sɛnbε mi na.”

⁴² Yesu mɔn yi siga a firindeni, a sa Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa tɔrɔya igelengenni ito mi nɔε masigε n na, fɔ a xa n li, i sagoon xa liga.”

⁴³ A mɔn yi xεtε, a xarandiine li xiyε, bayo xixɔnla bata yi e suxu.

⁴⁴ A mɔn yi keli e fεma, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, a mɔn yi na fala kedenna ti.

⁴⁵ Na xanbi ra, a xεtε xarandiine fεma, a naxa, “E mɔn xima ba? E mɔn ε matabuma ba? A mato! Waxatin bata a li! N tan, Muxuna Dii Xεmɛn bata so hakε kanne sɛnbɛn bun ma iki.

⁴⁶ E keli, en siga, muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata fa!”

Yesu suxu fena

Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴⁷ A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasi a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye xε. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii.‡

⁴⁸ Naxan yi a yanfama, a a so yiini, na bata yi taxamasenni ito fala yamaan xa nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, § a tan nan na ra. E a suxu ken!”

‡ **26:47: Silanfanna:** Sofane yengeso degemana. § **26:48: sunbuna:** Mɛn kaane yi darixi e bode xɔntɔnyε sunbuni, koni Yudasi yi a findi taxamasenna ra, a xa Yesu yita a yaxune ra.

⁴⁹ Nanara, Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamɔxɔ, i nuwali.” A yi a sunbu.

⁵⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xoyina, i faxi naxan na, na liga.”

Nayi, e yi Yesu suxu ken!

⁵¹ Naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, na nde keden yi a silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sɛgɛ a ma.

⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna raxɛɛ a funfuni, amasɔtɔ naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama silanfanna nan na.

⁵³ I mi a kolon ba, fa fala n nɔɛ n Fafe Ala xilɛ nɛn, a yi maleka gali gbee fu nun firin nafa n ma mafuren?

⁵⁴ Koni xa na liga, Kitabun fala xuiin kamalima* di nayi? Bayo a sɛbɛxi a fɔ a xa liga ikiini.”

⁵⁵ Yesu yi falan ti ganla xa, a naxa, “Ɛ bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne ɛ yii alo mafu tiin nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ, koni ɛ mi n suxu.

⁵⁶ Koni na birin ligaxi nɛn alogo nabine falan naxanye sɛbɛxi, ne xa kamali.”

Nayi, a xarandiine birin yi a rabɛɛn, e yi e gi.

Yesu Yahudiya mangane yɛtagi

Maraka 14.53-65, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 9-24

⁵⁷ Naxanye Yesu suxu, ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi Singena, sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi malanxi dɛnaxan yi.

* **26:54: Kitabuna falan kamalima:** Esayi 53.5 a falaxi a Alaa Muxu Sugandixin faxama nɛn yamaan yulubine fe ra. A na falaxi yanyina nde jɛɛ kɛmɛ solofere benun a xa raba.

⁵⁸ Piyeri yi bira Yesu fɔxɔ ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A yi so tanden ma e nun kantan muxune yi dɔxɔ alogo a xa a kolon a raɲanma kii naxan yi.

⁵⁹ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxa.

⁶⁰ Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a xili ma, e mi sese sɔtɔ. Dɔnxɛn na muxu firin yi ti e yɛtagi,

⁶¹ e naxa, “Xɛmɛni ito naxa, a nɔɛ Ala Batu Banxin kalɛ nɛn, a mɔn yi a ti soge saxan bun ma.”

⁶² Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a falan ti Yesu xa, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xɔn ba?”

⁶³ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen yi falan ti a xa mɔn, a naxa, “N na i rakɔlɔma habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xɛmɛna, na fala nxu xa.”

⁶⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala. Koni n xa a fala ɛ birin xa, fɔlɔ iki ma, ɛ n tan Muxuna Dii Xɛmɛn toma dɔxi Ala Sɛnbɛmaan yiifanna ma, ɛ yi n famatɔɔn to kore kundani.”

⁶⁵ Saraxarali Kuntigi Singen na mɛ waxatin naxan yi, a yi a domani bɔ, a naxa, “A bata Ala rayelefu!† En mako mi fa sere yo ma sɔnɔn! Ɛ bata a fala ɲaxine mɛ!

⁶⁶ Ɛ mirixi a ma di?” E yi a yabi, e naxa, “A lan nɛn a xa faxa.”

⁶⁷ Nayi, e yi e dɛgen puru Yesu yɛtagi, e yi a bɔnbɔ.

† **26:65:** Musaa sariyan kui, muxun naxan na **Ala rayelefu**, na kanna lan a xa faxa. A mato Saraxaraline 24.16 kui.

⁶⁸ E lu a maxədinɲε, e naxa, “I tan Alaa Muxu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i bənbəxi?”‡

Piyeri a mε fena Yesu ra

Maraka 14.66-72, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Piyeri yi dəxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walikε ɲaxanla nde yi fa a fεma, a naxa, “I tan fan yi Yesu Galile kaan fəxə ra nun.”

⁷⁰ Koni a yi a tandi e birin yεtagi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi.”

⁷¹ Na xanbi ra, a yi siga tanden so dεen na. Walikε ɲaxalan gbεtε yi a to. Muxun naxanye yi dəxi na, a yi a fala ne xa, a naxa, “Xεmɛni ito yi Yesu Nasarɛti kaan fəxə ra nun.”

⁷² Piyeri yi a tandi, a yi a kələ, a naxa, “N mi na xεmɛn kolon!”

⁷³ Waxatidi danguxina, naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyeri fεma, e naxa, “A tan nan nde i tan fan na! Amasətə i fala ti kiin bata a yita nxu ra!”§

⁷⁴ Nayi, Piyeri yi a kələ dangane ra, a yi a fala, a naxa, “N mi xεmɛni ito kolon mumε!” Na waxatin yεtɛni dontonna yi wuga mafurɛn.

⁷⁵ Nayi, Yesu a falan yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga i a falama nɛn dəxəɲa ma saxan fa fala i mi n kolon.” Piyeri yi mini, a nimisa wugan ti!

‡ **26:68:** Muxun naxanye a bənbəma, ne mən a magelema na falan na. § **26:73: a fala ti kiina:** Yanyina nde, a yi falan tima alo muxun naxanye kelixi Galile yamanani hanma Nasarɛti yamanana.

27

E siga Yesu ra Pilati fɛma

Maraka 15.1, Luka 23.1-2, Yoni 18.28-32

¹ Xɔtɔn xɔtɔn, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxa.

² E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fɛma.

Yudasi faxa fena

Kɛwanle 1.18-19

³ Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbeti gbanan tonge saxanna raxetɛ saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma.

⁴ A yi a fala, a naxa, “N bata yulubin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogo e xa a faxa!” E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!”

⁵ Yudasi yi gbetin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yetɛ singan.

⁶ Saraxarali kuntigine yi gbetin matongo, e naxa, “A mi daxa gbetini ito xa sa en ma gbeti ramarade sariɲanxini, bayo faxa tiin saren nan a ra.”

⁷ E yi lan a ma a e xa na gbetin tongo, e fɛɲɛ rafalana nde a bɔxɔn sara na gbetin na, e yi na findi xɔɲɛ maluxunden na.

⁸ Nanara, han to, e na bɔxɔn xili bama a “Wuli Bɔxɔna.”

⁹ Nayi, Nabi Yeremi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbeti gbanan tonge saxanne tongo, Isirayila kaane a sara gbetin naxan na.

10 E feɲε rafalana bɔxɔn sara a ra alo Marigina n yamari kii naxan yi.”*

Pilati yi Yesu maxɔdin

Maraka 15.2-5, Luka 23.3-5, Yoni 18.33-38

11 Yesu yi ti yamana kanna yeɲagi, yamana kanna yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”† Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

12 Koni saraxarali kuntigine nun yamaan fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe fala.

13 Nayi, Pilati yi a fala a xa, a naxa, “E i kansunma feen naxanye birin na, i mi ne mε ba?”

14 Koni Yesu mi tin a yabε mumε, yamana kanna yi kabε kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Maraka 15.6-15, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

15 Nba, sanli ito na yi a li nun, yamana kanna yi darixi kasorasaan muxu keden beɲiɲε nεn, yamaan na wa naxan xɔn ma.

16 Na waxatini, kasorasa ɲaxina nde yi na naxan xili Baraba.

17 Nanara, Pilati yamana kanna yi yamaan malanxin maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nde beɲin, Baraba hanma Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?”

18 Bayo a yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a yii xɔxɔlɔnyaan nan ma.

* **27:10:** A mato Sakari 11.12-13 nun Yereɲi 18.2-3 nun 19.1-2 nun 32.6-15 kui. † **27:11: mangana:** Yamana kanna yi waxi a kansun feen nin fa fala a muruteɲi a mangayaan nan ma. Xa a tan nan a yete findi mangan na, na yi findima a yalagi xunna nan na.

19 Pilati yi dɔxi kiti sadeni waxatin naxan yi, a naxanla yi xɛraan nasiga a ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin muxuni ito ra amasɔtɔ n tɔrɔxi nɛn xiyeni a fe ra to ki faɲi!”

20 Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba beɲin, a yi Yesu faxa.

21 Yamana kannna yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma muxu firinni itoe, n xa nde beɲin?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!”

22 Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, e waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.”

23 Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe naxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboe ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

24 Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi nɔe sese ra, sɔnxɔn yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan yeɛ xɔri, a naxa, “N gbee yo mi xɛmɛni ito faxa feni! E feen ni ito ra!”

25 Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxɔ diine xun ma!”

26 Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba beɲin, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogo e xa a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Maraka 15.16-20, Yoni 19.2-3

27 Yamana kannna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni.

28 E yi a dugine ba a ma, e yi doma gbeela‡ ragodo a ma.

29 E yi wudi yii jali kanne denbe komatin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e dunganna so a yii. § E yi e xinbi sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I kenε Yahudiyane mangana!”

30 E yi degen puru a ma, e yi a dunganna tongo, e yi a bonbo a xunna ma.

31 E to yelin a magele, e domaan ba a ma, e mon yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

32 E yi minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xemena nde ra, naxan yi xili Simon Sireni kaana. E yi na karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo.

33 E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna nen “xun xori yirena.”

34 E yi manpaan so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xolo, alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a mi tin a minje.

35 E yi a gbangban wudin ma.* Na xanbi ra, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma.

36 E yi doxo a kantandeni.

37 E yi a kansun kedin sebe, e yi a gbangban a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan nan Yesu ito ra.”

‡ 27:28: **Doma gbeela** yi findixi mangayaan taxamasenna nde nan na. Yamaan to a kansun fa fala a bata a yete findi mangan na, sofane fa a mangayana fe magelema. § 27:29: E **dunganna** so a yii alo mangaya dunganna a magele feen na. * 27:35: Sofane yi a yiine nun a sanne gbangban wudin ma, e yi a singan na kiini. E yi na ligama nen alogo muxune xa jenin benun e xa faxa.

38 E yi muɗade firin gbangban wudin ma Yesu fɛma, kedenna a yiifanna ma, bonna a kɔmɛnna ma.

39 Yamaan yi dangu a makonbɛ, e lu e xunni maxɛ,

40 e naxa, “I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mɔn yi a ti soge saxan, i yɛtɛ rakisi! Xa Alaa Dii Xɛmɛ nan i tan na, godɔ, i keli wudin kɔɛ ra.”

41 Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin,

42 e naxa, “A bonne rakisi nɛn, koni a mi nɔɛ a yɛtɛ rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na ba? A xa keli wudin kɔɛ ra, a godɔ be alogo nxu xa dɛnkɛlaya a ma!

43 A dɛnkɛlayaxi Ala ma, a naxa, a Alaa Dii Xɛmɛn nan a tan na. Nba, xa a rafan Ala ma, a xa a xunba!”

44 Hali muɗaden naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dɛxɔn, ne fan yi a makonbi na kiini.

Yesu faxa fena

Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

45 Sogen bata yi a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi han se din waxatin yi maso.

46 Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” na bunna nɛɛn, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabɛɗinxi nanfera?”†

47 Muxuna ndee yi tixi na yi, ne yi a xuiin mɛ, e naxa, “A Nabi Eli nan xilima.”

48 E tan nde keden yi a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a sin minse muluxunxini, a yi a filin tamin nɔɛ ra, a yi a ti a xa, a xa a min.

† 27:46: A mato Yaburin 22.2 kui.

49 Koni bonne naxa, “A mame, en na a mato xa Nabi Eli fa a rakise.”

50 Yesu mən yi a xui ramini fangan na, a niin yi ba.

51 Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bə firinna ra, fələ a xunna ra han a sanbun na. Bəxən yi xuruxurun, fanyene yi bə.

52 Gaburune yi rabi, faxa muxu sarihanxina ndee yi keli.

53 E keli gaburune kui. Yesu keli xanbini sayani, e yi siga Taa Sarihanxini, e mini kənenni muxu wuyaxi xa.

54 Sofa kəmen kuntigin nun a sofaan naxanye yi Yesu kantanma, ne to bəxən to xuruxurunje, e nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xəmen nan yi a ra yati!”

55 Naxanla naxanye yi biraxi Yesu fəxə ra keli Galile yamanani, naxanye yi a malima nun, ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma.

56 Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a dii xəmene nga.

Yesu maluxun fena

Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

57 Ninbanna to a li, nafulu kanna nde yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na.

58 A yi siga Pilati fəma, a yi a maxədin Yesu binbina fe ma. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii.

59 Nanara, Yusufu yi a binbin tongo, a yi a kasan-gen dugi fixeni,

⁶⁰ a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yete xa nun. Na xanbi ra, a yi gεmε belebelen makutukutu gaburun de ra, a siga.

⁶¹ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi dɔxi na nun, e yeen lanxi gaburun ma.

Gaburu kantanne

⁶² Yuma lɔxɔn xɔtɔn bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi siga Pilati fema,

⁶³ e naxa, “Nxu fafe, wule falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili dɔxi na xɔn ma, a fala neen, a naxa, ‘Soge saxan na dangu waxatin naxan yi, n mɔn kelima neen sayani.’

⁶⁴ Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa kantan ken, han a soge saxande lɔxɔni alogo a xarandiine nama fa a binbin muɓa, e siga a ra. E yi a fala yamaan xa fa fala ‘A bata keli sayani.’ Xa ito liga, wule dɔnxeni ito ɓaxuma ayi neen dangu a fɔlɔn na.”

⁶⁵ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E kantan muxune tongo, e xa sa gaburun kantan alo e nɔe a ra kii naxan yi.”

⁶⁶ Nanara, e yi siga, e sa gaburun deen nagali ki faɓi, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan sofane lu na yi.

28

Yesu keli fena sayani

Maraka 16.1-10, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Lɔxɔn danguxina, xati lɔxɔn subaxani, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi siga gaburu matodeni.

² Βοχῶν yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godu keli kore, a yi γεμε gbeen makututu, a δῶχο a fari.

³ Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a jinna masῶχῶν, a dugine yi fixa alo balabalan κεσενα.

⁴ Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo faxa muxune.

⁵ Koni malekan yi falan ti naxanle xa, a naxa, “E nama gaxu, n na a kolon fa fala ε Yesu nan fenma naxan gbangban wudin ma.

⁶ A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. E fa a saden mato.

⁷ E siga mafuren, ε sa a fala a xarandiine xa, ε naxa, ‘A bata keli sayani, ε sa a lima Galile yamanani, ε a toma nen na yi!’ N bata a fala ε xa iki.”

⁸ Nanara, e keli gaburun yireni mafuren gaxun nun sewani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa.

⁹ Yesu yi e ralan mafuren, a naxa, “E nuwali.” E yi fa a sanna suxu, e yi a batu.

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, ε siga, ε sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma mena nin.”

Kantan muxune dentεgena

¹¹ Naxanle mῶn yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xετε taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa.

¹² Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii.

¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “E xa ito fala, ε naxa, ‘A xarandiine bata fa kαεεν na, e yi a binbin muϋa, nxu yi xiin waxatin naxan yi.’

¹⁴ Xa yamana kanna na με, nxu a mafanϋε, nxu yi ε ba kontofinli.”

¹⁵ Kantan muxune yi gbetin nasuxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to.

Yesu yi a xarandiine xε

Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kεwanle 1.6-8

¹⁶ Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan ma fe fala e xa.

¹⁷ E to a to, e yi a batu. Koni sikεn yi ndee yi.

¹⁸ Yesu yi a maso e ra, a naxa, “Senben birin bata fi n ma kore xonna nun bαxα xonna fari.

¹⁹ Nayi, ε siga, ε sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, ε yi e rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xεμεν nun a Nii Sariϋanxin xinli,

²⁰ n na ε yamarixi naxanye birin ma, ε yi e xaran ne suxun ma. A mato, n luma nεn ε xon ma waxatin birin han dunuϋa rapanni.”

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78